

Historielagsnytt

25 år med Historielagsnytt!

Se side 3 og sidene 7-26

Skoger og Konnerud
Historielag

Bakstekonene i full sving med goro som du kan få kjøpt i julebutikken på Skalstad. Fra venstre Anne Marie Bergeli, Grete Hansen, Jorunn Larsen og Berit Valstad.(Foto: Ole Kr Mortensen)

Julebutikken på Skalstad

Damene i Konnerudverkets Venner følger opp tradisjonene med julebutikk i historiske Skalstad Landhandel. På onsdager og helgene fram mot jul kan du få kjøpt en mengde av saker og ting som hører julen til.

Julebakst etter gamle gode oppskrifter omfatter mer en de tradisjonelle sju slagene: Goro, berlinerkranser, serinakaker, sandkaker, lefsekling, kransekaker, kromkaker, smultringer og thebrød ligger i salgsdisken.

Ellers byr julebutikken på håndarbeid og

husflid av ymse slag, hjemmelaget drops og ting som pynter opp til jul. Lokale, historiske bøker finner du i hyllene. Muligheter til å kjøpe juletre og nek blir det også.

Følgende dager er det åpent: Lørdag 2. desember, søndag 3. desember, onsdag 6. desember, lørdag og søndag 9.- og 10. desember – med avslutningen lørdag 16. desember.

Stiftelsen Konnerudverket og Konnerudverkets Venneforening

Årets julemerke fra Lions

Lions-klubben på Konnerud er tradisjonen tro også denne jula. For 24. gang har de laget julemerker og julekort med lokalt motiv.

Denne gangen er det Villa Lidskjalf som ligger i Almedalsveien, i den siste tettbebyggelsen før veien videre til Haukås, som er motivet. Motivet er tegnet av Bjørg Halden fra Skoger.

Lidskjalf som i en periode ble eid, samt bebodd av familien Haddeland, ble bygd som feriested for eierne av Bragernes Hjemmebaker i rundt århundreskiftet 1900.

I folderen som følger med frimerkene og kortene er en kort omtale av Lidskjalf og Halvors S. Haddeland som eide stedet fram til 2. verdenskrig. Han anla blant annet Haddelandsdammen – og veien inn til Haukås hvor han planla hotell.

Ta vel i mot Lions medlemmene når de kommer for å selge årets «julepakke». Overskuddet bruker de til å støtte lokale tiltak på Konnerud.

Vi jubilerer

Du holder en omfangsrik og ikke minst innholdsrik utgave av Historielagsnytt i dine hender. Når vi i Skoger og Konnerud Historielag har satset like mye som vi årlig får inn i medlemskontingent på denne utgaven har det sine to grunner: Den viktigste er at medlemsbladet vårt i år har kommet ut i sin 25. årgang. Den andre er at vi bruker Historielagsnytt som et middel for å verve flere medlemmer.

Det var til jul i 1982 medlemmene av den gang Skoger Historielag fikk tilsendt den første utgaven av Historielagsnytt – ført i pennen av Olaf Rustand som lagets sekretær. Styret den gang så behovet for kommunikasjon med medlemmene samtidig som man var opptatt av informasjon, samt bidra med det som er hovedformålet til historielaget: Spre informasjon om historie og kultur i vårt nærmiljø.

I løpet av disse 25 årene har Historielagsnytt kommet ut med nærmere 100 utgaver, og det er produsert omlag 1200 sider med informasjon og lokalhistoriske reportasjer. De siste fem årene er det satset mer og mer på fargetrykk, og med ambisjoner om å lage et bedre og bedre blad. Artiklene i dette nummer er hentet fra tidligere årganger. Litt har vi redigert, og noen artikler har vi valgt å utstyre med nye bilder. Vi mener summen av de tyve sidene med jubileumsstoff gir et godt bilde av vår aktivitet

Vi har fått mange tilbakemeldinger om satsingen på bladet – og mange sier at de er medlemmer fordi « dere har jo så flott og innholdsrikt medlemsblad». Når vi nå i høst

passerte 400 medlemmer legger vi ikke skjul på at vi er litt stolte over det vi får til.

For en forening er det viktig å ha en solid plattform å jobbe ut fra. De som har jobbet i Historielaget fra starten for 32 år siden skal så absolutt føle at de er blant de som har bidratt til denne positive utviklingen.

Et historielag må ikke konservere seg sjøl, selv om det ofte kan være tilfelle med de sakene vi jobber med. Derfor ønsker vi flere som kan stå skulder til skulder med oss i bydelene Skoger og Konnerud og vokte om vår kulturhistoriske fortid. I tillegg til våre 400 medlemmer vil vi dele ut bladet til 2000 av husstandene i bydelene. Vårt håp er at mange vil benytte tilbudet om å bli medlem. Selvfølgelig vil vi ha passive medlemmer som gir større inntekter. Men vårt hovedønske er at vi også får fatt i flere ildsjeler som kan bruke noen timer sammen med oss i dugnad knyttet til de prosjekter vi har – og tar på oss. Vårt tilbud til dere er en aktiv innsats for å bevare kulturhistorien i nærmiljøet – og etablere grupper av mennesker som kan oppleve det positive og sosiale gjennom denne typen aktivitet. Vi har etablert fine miljøer gjennom de gruppene vi har, men har behov for enda flere aktive hender. Styret i Skoger og Konnerud Historielag har ambisjoner, men vi legger ikke lista høyere enn at det vi sier ja til skal vi gjennomføre med kvalitet. Bla om og les hva vi står for!

Mange ønsker at vi skal gjøre mer, men da trenger vi flere ja- mennesker. Kanskje er du blant dem? Meld deg inn! Det kan bli din julegave til oss! Takk for året 2006.

Flotte håndslag

I året som ligger bak oss er det et prosjekt som har fått mye oppmerksomhet: Skjelldrumsaga.

Historielaget har sagt ja til å sikre saga for etterslekta, etter en avtale med eieren, Linda Skjeldrum, som for øvrig har vært en aktiv medspiller på flere områder. I sommer har vi gjort unna en fantastisk dugnadsjobb. Flotte håndverkere har tråkket til, og lagt grunnlaget for det videre arbeidet med å lage saga til et historisk utstillingvindu for sag- og skogindustrien i Skogerbygda. I tillegg til dugnadsfolket som la ned nær 400 arbeidstimer, finner vi all mulig grunn til å takke spesielt noen givere: Sparebanken Øst har vært enn viktig ryggrad for oss. Takk for det økonomiske bidraget som er gitt. Takk til Firma Scanox som har bidratt med Tyritjære m.m. til beising av hele saga. Takkens ord til Selvik Bruk som ytet praktisk bistand i tilknytning til Kulturdagen i august – og med materialer til utskifting av sentrale elementer i sagas konstruksjon. Takk til dere alle

Ole Kr. Mortensen

Historielaget med eget kontor

Skoger og Konnerud Historielag har nå etablert eget kontor. Vi er blitt leietagere i Konnerud bydelshus – opprinnelig Folkets hus – ved Konnerud Skole. Andre som har tilhold der er Konnerud Kiwanis, Konnerud Arbeiderlag og Drammensavdelingen av Norsk Radio Relæ-liga.

Med de store mengdene av materiell som arkiveres er det et nødvendig behov som nå er dekket etter mer enn 30 års aktivitet. I nødvendig grad vil kontoret også fungere som møteplass for styret og de enkelte gruppene som er etablert i historielaget. Etter hvert er det også meningen med åpne dager. Da kan de som ønsker det komme med gamle bilder eller andre ting som kan være av nytte for historielaget i arbeidet med å ta vare på historien i nærmiljøet og formidle den til publikum.

Nestleder Toril Naper-Hauge ,sekretær Per-Runar Thoresen (foran) og bildearkivar Oscar Hauge på plass i kontoret i bydelshuset på Konnerud (Foto: Ole Kr Mortensen)

Historielagsnytt

UTGIVER:

Skoger og Konnerud Historielag
Nr. 2.-desember.2006- 25.årgang
Bladet kommer ut to ganger
årlig- vår og høst
-og sendes alle medlemmene i
Historielaget.
Opplag: 2500 eksemplarer -
jubileumsnummer

Historielagsnytt tar i mot stoff og bilder fra Skoger og Konnerud.

STYRET I SKOGER OG KONNERUD HISTORIELAG HAR DENNE SAMMENSETNINGEN:

Formann Ole Kr Mortensen.
(e-mail: olekm@online.no)
Nestformann Toril Naper-Hauge
Sekretær: Per Runar Thoresen

(e-mail: p-thores@online.no)

Kasserer Randi Raen.

Styremedlemmer: Reidar Halden og Gry Strøm Andersen

Varamedlemmer: Bjørn Jonassen og Bodil Bråthen

REDAKSJONSKOMITÉ:

Leder Per Runar Thoresen, Reidar Halden, Goro Halden og Ole Kr. Mortensen (redaktør)

FOTOKOMITÉ:

Hans Haveraaen, leder, Åse Blixrud, Ingar Steen, Harald Hindhamar, Tom Hayden og Oscar Hauge

ARRANGEMENTSKOMITÉEN:

Reidun Myhre, Arne Kristensen, Anita Dalen, Per og Anni Isaksen,

TEATERGRUPPA

- DET DRAMATISKE SELSKAP

President Betty Sønstrød, visepresident Johan Stråle, kasserer Karin Johansen, sekretær Liz Lie. Styremedlemmer Jan Sundby Ekeberg, Gry Strøm Andersen og Kai-Roger Olsen.

KONTAKTADRESSE:

Skoger og Konnerud Historielag,
Postboks 9112, 3006 Drammen

LAY OUT OG TRYKK:

Stiftelsen Aktuell.

FORSIDEBILDE:

Historielagsnytt er 25 års jublant i år. I førersetet da det hele ble startet satt Olaf Rustand, sekretær i Historielaget – og Nils Otto Larsen (t.h.) som var lagets leder i 1982. (Foto: Reidar Halden)

Verdt å vite om historielaget ditt!

Vandring langs Verkenselva i sommer ble et populært tiltak med nærmere 30 fremmøtte. Øyvind Juul Nilsen (peker) var en engasjert leder på en fin sommerdag. Turen gikk fra Konnerud stadion og opp til Stordammen. Historielaget vil lage flere slike vandringer neste år. (foto: Reidar Halden.)

AV OLE KR MORTENSEN

«Skoger og Konnerud Historielag har som formål å verne om kulturminner, samle muntlige og skriftlige tradisjoner om liv og arbeid i eldre tider, og spre kunnskaper om fortiden i sitt virkeområde. Dette søkes oppnådd bl.a. ved å samle, registrere og restaurere minner av historisk interesse som knytter seg til nærings- og kulturliv, til slekter, gårder og boplasser».

Dette er formålsparagrafen til Skoger om Konnerud Historielag. I denne artikkelen ønsker vi å gi gamle og nye lesere en orientering om hva vi driver med.

Det startet for mer enn 30 år siden – i 1975. Den første oppgaven man kastet seg ut i var å registrere gamle jordbruksredskaper. De ble samlet på gården Mellom – Borge i Skoger hvor vi har bygdesamlingen. Alle- rede etter fem år følte man at det var utrettet

mye og det første heftet kom ut, Vi ser tilbake», med mye historisk stoff fra tidligere Skoger kommune som historielaget hadde som sitt område fra starten. Senere ble Åskollen og Tangen etablert som eget historielag. For to års siden konsentrerte man arbeidsområdet til bydelene Skoger og Konnerud – og byttet navn til Skoger og Konnerud Historielag.

Det dramatiske selskap

Historielaget etablerte allerede i 1979 teatergruppa «Det Dramatiske Selskab». Så godt som hvert eneste år siden har teatergruppa fremført skuespill. De første 20 årene i stor grad historiske spill med Goro Halden som forfatter mens Kai-Roger Olsen har forfattet de siste årenes spill som også har hatt samfunnsatisriske karakter.

En glad gjeng med mer enn 20 amatørskuespillere har gledet mange. Ved framføringer

Plassen Rønnehue har vært et samlingssted for en rekke skuespill de siste årene – og har samlet opp mot 600 mennesker. Historielaget har restaurert den gamle plassen i samarbeid med eieren, Selvik Bruk... Stedet er forøvrig til leie – men kun for våre medlemmer.

under Rønnehuedagen har det vært mellom 200 og 600 tilskuere på forestillingene.

Bildet forteller historie.

Fotogruppa samler og registrerer bilder fra våre to bydeler, og det historiske bildearki-

På Mellom Borge gård i Skoger har historielaget sine bygdesamlinger, og mer enn 400 gjenstander som gjenspeiler aktivitet på landsbygda opp gjennom historien. Bildet viser noe av utstyret som bygdeslakterne benyttet. (Foto Reidar Halden)

vet har nå passert 2000 bilder. Fotogrupeer tar i mot bilder fra alle situasjoner, hendelser og miljøer. De blir digitalisert og arkivert på data. Gruppa stiller seg til disposisjon for foreninger o.a. med hensyn til visning av bilder, og det er også mulig å få kjøpt kopier.

Historielagsnytt

Som nevnt er vårt medlemsblad – Historielagsnytt – 25 år, noe denne utgaven bærer preg av. Bladet kommer ut to ganger i året. I tillegg til at vi formidler aktiviteter i laget, bringer vi reportasjer fra vårt nærmiljø. Vi tar mer enn gjerne i mot tips til stoff – og gode bilder!

Bygdesamlingen

På Mellom-Borge i Skoger har vi våre bygdesamlinger. Historielaget har i sitt eie nærmere 500 gjenstander fra dagliglivet på landsbygda, inkludert en del jordbruksredskaper fra Skoger. Det store engasjementet er det ikke rundt bygdesamlingen, men vi håper nå å ruste den opp og være mer aktive i å markedsføre den for publikum og ikke minst skoleverket. Vi mener et besøk på bygdesamlingen er interessant læring.

Bøker og hefter

Historielaget har i egen regi gitt ut heftet «Folk og får», og gitt ut boka «Vandring langs et vassdrag». I tillegg har vi sikret oss restopplaget av Erik Bjørlov-Larsen og Jo Sellæggs praktbok om Konnerudverket.

Heftet omhandler boplasser, stier og veier i gamle Skoger kommune, mens boka er en vandring langs Verkenselva fra Konnerudkollen til golfbanen i Skoger. Alt selges gjennom Historielaget. Vi har en egen sti- og boplasskomitee som driver merking av kjente steder o.a.

Rønnehue og Skjeldrumsaga

Boplassen Rønnehue inne på Vestskauen

Vestkogjegernes minnedag inne ved bautaen arrangeres den siste helga i mai hvert år i regi av HV. Historielaget er med som arrangør i forbindelse med Rønnehuedagen som avvikles samme søndag. Bildet er fra årets minnehøytid ved bautaen, der politimester Christine Fossen var hovedtaler. Ni av veteranene anført av Arne Jorbræk (holder flagget) deltok. Flagget er for øvrig det samme som gutta på skauen benyttet så lenge leiren i Vitamindalen eksisterte - fram til freden i mai 1945. Til høyre tidligere forstmester i Selvik Bruk, Sverre Skurdal. (Foto Reidar Halden)

disponeres av Skoger og Konnerud Historielag etter avtale med eieren Selvik Bruk.. Plassen er restaurert på dugnad de siste årene, og er nå gjort tilgjengelig for utleie, men kun for voksne medlemmer av historielaget. På Rønnehue arrangerer vi også Rønnehuedagen samme helg som Vestkogjegernes minnedag finner sted ved bauten på Vestskogen.

Vi har også tatt på oss ansvaret for å bevare saga på Skjeldrum gård i Skoger. Gjennom dugnadsinnsats og solide støttespillere er det nedlagt en stor dugnadsjobb i sommer, slik at tak, vegger og stolper er sikret mot ytterligere forfall. Mye står igjen før vi har nådd

målet om å etablere et informasjonsenter for skog- og sagdrift.

Konnerudverket

Da arbeidet med å bevare Konnerudgruvene startet skjedde det i regi av historielagets som hadde eget gruveutvalg. Senere etablerte man Stiftelsen Konnerudverket med historielaget som stifter. Stiftelsen er en naturlig samarbeidspartner for historielaget som har et medlem av styret.

Vi arrangerer også historiske vandringer og høstmøte med kulturhistorisk innhold. Skoger og Konnerud Historielag mener å ha et godt tilbud. Noe for deg?

Årets julegave fra ditt nærmiljø!

Billigere og bedre julegave får du neppe noen annet sted.

Sammen med lokalhistorikeren Jo Sælleg har Erik Bjørløw - Larsen utgitt boka om Konnerudverket.

Boka om Konnerudverket beskriver gruvedriften på Konnerud som varte i nesten to hundre år. Alt rundt dette er utførlig beskrevet med mange flotte bilder i en bok på nesten to hundre sider. Her på berget styrte Grev Wedel Jarlsberg og mange andre fra det store utland.

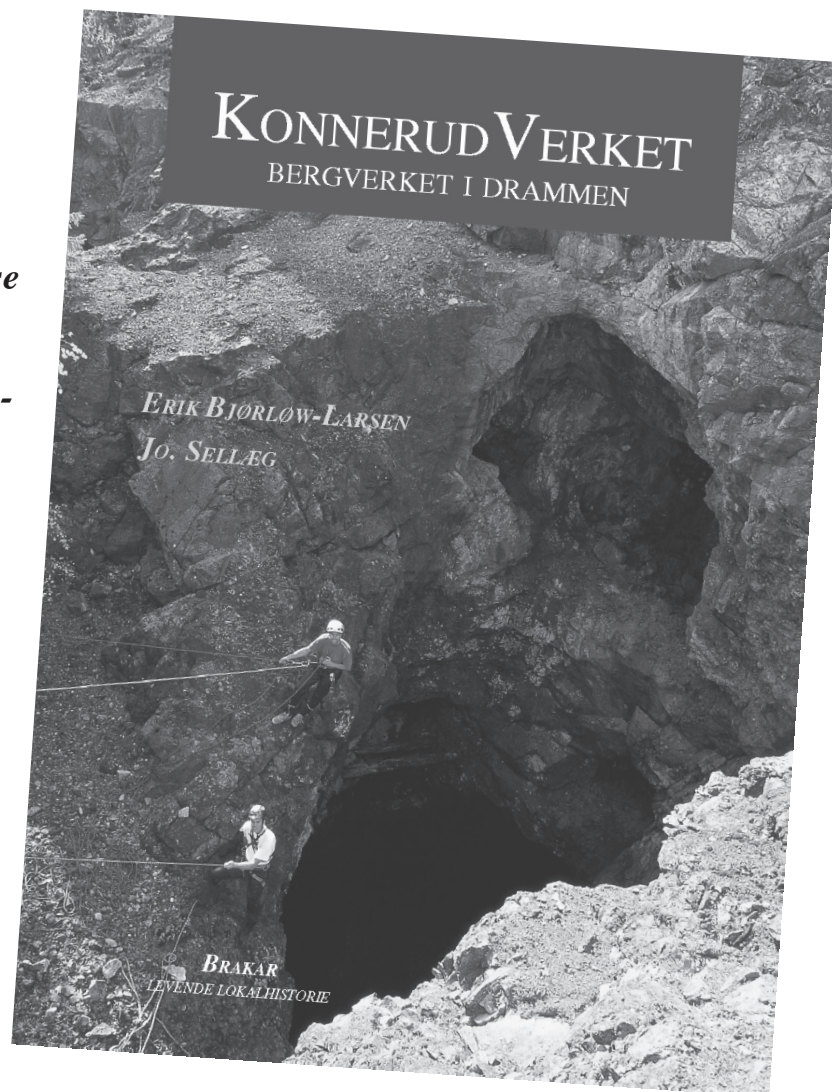
Uten at du vet det, går du antagelig ofte i sporene etter gruvedriften. Du har vel nesten en plikt til å fortelle dine barn eller barnebarn om historikken på Konnerud. Gi dem en stolt identitet om noe som er meget spesielt.

Bestill på:
Tlf. 908 81824 eller
e-mail: p-thores@online.no
(Per Runar Thoresen)
eller tlf. 482 64835 (Randi Raaen)

***Vi bringer boka på dør eller postkasse
og giroen betaler du i etterkant.
Prisen er så lav at vi nesten glemte å
nevne den - 150 kr. (tidligere bokhand-
delpris kr 350)***

«Vandring langs et vassdrag» er en annen bok fra Gruvedriften. Kjempefin den også. Og prisen bare kr 100,-

Du kan også bestille pr. post til
Skoger og Konnerud Historielag,
Boks 9112,3006 Drammen

Den første redaktøren

Historielagsnytt's første nummer kom ut like før jul i 1982, og har med årets utgaver lagt bak seg 25 år.

I referatet fra styremøtet 13 desember 1982 kan vi lese følgende under pkt 7 «Rustand la fram et ferdigskrevet eksemplar til det første nr. som skal ut før Jul. Styret hadde ikke noe å bemerke og vi sender da bladet ut som foreslått. Styret fikk hver sin kopi av dette første nr.» Første nr. var et A4 ark tettskrevet på begge sider og forfattet og skrevet av Olaf Rustand på vegvesenets skrivemaskin,- dog bedyrer han at det ikke skjedde i arbeidstiden. Bladlogoen var tegnet av Heidi Rustand. Fra første avsnitt sakser vi at hensikten med bladet var å være en informasjonskilde for medlemmer som ikke så ofte møtte på lagets sammenkomster. De første årene var det ingen redaksjonskomite eller valgt redaktør men det ble i Rustand's lodd å være «redaktør» siden han var sekretær i styret. Dessuten kjenner vi jo alle Rustand som en meget pennefør person. Her tar vi med noen av overskriftene fra de ulike avsnitt i første nr.

- Industrisamlingene på Tangen /Åskollen
- Grubeutvalget på Konnerud
- Skoger gamle kirke.
- Bygdesamlingene på Mellom-Borge.
- Utflukter og markavandringer
- Traktor, Type international Harvester. Mogul
- Studiering i Gotisk skrift
- Studiering i ættegranskning.

Mens historielagsnytt etter hvert tok for seg historikk, bygninger ,hendelser og personer ble de første utgavene i hovedsak preget av hva som foregikk i styret og de forskjellige utvalgene. Antall utgivelser var litt uregelmessig men i hovedsak kom det ut fra to til tre nr. pr.år.

Nils Otto Larsen var nyvalgt formann i Historielagets styre i 1981 og har sin del av æren for tilblivelsen av Historielagsnytt.. Man var også den gang opptatt av å få flere medlemmer samt gjøre kjent hvilke aktiviteter man var opptatt av. Dessuten var man alltid på søken etter mer midler fra kommunale instanser og andre bidragsytere og da var det viktig at det var litt blest om aktivitetene. Utover lagets eget husorgan benyttet man så ofte som mulig de lokale aviser til redaksjonelle reportasjer.

Olaf Rustand – Historielagsnytt's første redaktør, og mangeårig medlem i styre i historielaget.

Den kjappe replikken

AV HANS SKJELDRUM

Enkelte mennesker er raske i replikken og gir med en gang treffende svar.

En av dem var en ikke ukjent mann i Skoger-bygda rundt århundreskiftet. Han het Engebret Steen og var født på Steen søndre i 1860, men familien flyttet til Gunnerud i 1875. Han var blant de i Skoger som måtte møte til mobilisering i 1905 under den spendte situasjonen med unionsoppløsningen med Sverige. Han og en del andre fra skoger møtte med hest i Oslo. Krigen ble det heldigvis ikke noe av og karene kunne dimitteres og sendes hjem. Humøret var sikkert topp da de kjørte hjem med kurs for Drammen. Igjennom byen kjørte de så fort at de ble stoppet av politiet som gav dem reprimande for å kjøre for fort. Han Engebret, han bare svarte kort og sa:

«Vi har vært på mobilisering, og vi kjører så fort vi vil»

Han var av de mange skauerbøringer som var med i Skoger Sparebanks forstanderskap en del år. Ved regnskapsavleggelsen overfor forstanderskapet var det gjerne en liten eller større festlighet og der manglet det gjerne ikke på verken vått eller tørt som en gjerne sa den gangen.

Fremkomstmiddelet til møtene var gjerne hest og slede, for møtene ble holdt på vinterstid og flere kjørte sammen.

En gang en slik fest var over, hadde en del karer samlet seg i Onshuusgården på Strømsø og fikk plassert seg på sleden. På vei nedover Schultz gate ble farta trolig litt for stor, slik at en av karene falt av i en sving. Han hadde problemer med å komme seg opp igjen, slik at et par av de andre måtte løfte han opp på sleden igjen. En patruljerende politi var snart på plass og spurte:

«Hva slags folk er dere?

« Vi sa han Engebret.

«Vi er forstandere i Skoger Sparebank, store grisær alle sammen».

En av bygdens kjente menn i den tiden, Ole H. Holm på Nedre Gulliksrud, hadde en gang invitert til herrelag hjemme hos seg og de fleste av karene på gårdene var invitert og deriblant han Engebret Steen og Fredrik Sand på Imjelt. Sand var bygdens ordfører, og han møtte også som varamann på stortinget en stor del av perioden 1906-1909. Godtgjørelsen til Stortingsmenn var den gang dagpenger med 12 kroner dagen. Debatten i

Stortinget ble utførlig referert i lokalavisene og bygdefolk fulgte godt med for å se om ordføreren gjorde seg noe gjeldende i debatene. Ingen hadde sett at han noen gang hadde hatt ordet og det var jo noe skuffende.

Da Sand kom til selskapet hadde de fleste kommet, og deriblant han Engebret som førte an i samtale inne i stua. Når Sand kom inn i stua gikk han som skikk og bruk var rundt og hilste på de andre. Da han kom til han Engebret så sa Sand:

« Jeg hørte kjeften på deg ute i gangen Engebret».

« Ja, sa han Engebret, men så har jeg ikke tolv kroner dagen for å holde kjeft heller» (Historielagsnytt 1/93)

Fra gruvetiden

AV GUNNAR PRØIS / NORMANN SOLBERG

(Historien har gått gjennom mange ledd og spores fra Orgelbygger Nils Reinhardt Olsen til Bjørn Skalstad og videre til Ragnar Halden før den kom til oss.)

Under den travleste perioden i gruvetiden kom det mange mennesker til Konnerud. Det var ikke hus til alle, men det var nok av steder rundt om hvor man kunne sette opp et hus. Alle som har ferdes rundt på Konnerudkollen har sikkert sett grunnmurer etter hus som var forlatt og forfalt. En av gruvearbeiderne hadde funnet seg en tomt på Konnerudkollen, men nå var det slik at vedkommende var redd for at han skulle falle i et gruvehull eller utfor skråningen. Hans frykt var kommet noen humorister som arbeidet i gruvene for øret. De møtte opp hos husbyggeren og advarte mot å bygge på tomten. De fortalte at de dagen før under arbeidet i gruva, hadde hørt at han kranget med kona. Mannen visste ikke riktig hva han skulle tro.

Da mannen våknet neste morgen og kom ut på plassen foran huset, fikk han øye på to minebor som stakk opp av bakken med borekrona opp. Hva skulle mannen tro ?

Emanuelsteinen

AV GUNNAR PRØIS

Går du østre skiløype til Øvre Leitjern, går du over «Hansens myr». Sydøst for myra ligger en stor steinblokk på skrå. Her er det plass til en mann under. Steinen kalles «Emanuelsteinen» etter en ved navn Emanuel som bodde under steinen en hel sommer mens han hogg tømmer der inne.

Emanuel brukte ikke klokke. Han målte ukens dager i brød. Kona sendte med han seks brød og da siste brød var fortært , ruslet Emanuel hjem til kona.

En uke kom han ikke hjem før på søndag og ingen skjønnte noe. Plutselig kom kona på at hun den uken hadde bakt små brød og derfor sendt med Emanuel syv brød.

Vidøynt mann

BERETTET AV RUTH HANSEN STEEN

Otter Nicolaisen (1815-1913-Løise i Skoger)) var oldefar til Ruth Hansen Steen og omtalt i Skogerboken som en usedvanlig ånds- og legemskraft som i løpet av sitt lange liv hadde mange tillitsverv. Konstituert lensmann, to ganger viseordfører, bygdens vaksinatør, og ikke minst mangeårig organist og bygdemusiker.

Fly som fugl

En gang satt Nicolaisen i solveggen og snakket med en nabo hvorpå Nicolaisen sa: «Om hundre år flyr man oppe i luften som en fugl.» Det ville ikke naboen tro på og kalte det bare tullpart. Nei sa Nicolaisen. « Det er helt sikkert, bare sann mine ord».

Kvisor

Nicolaisen var som nevnt bygdas vaksinatør og en dag kom en dame på besøk. « Er det her han bor han som setter kvisor?»

Ingen organiset

Det sies at presten i bygda var lite begeistret for at organisten Nicolaisen spilte til dans og ba han derfor slutte med det. «Greit det» sa Nicolaisen, «men da har du heller ingen organist.» Det ble med det. (Historiene er fra Historiellagsnytt 1/98)

Besøk hos Bjørn Skalstad

Om Henrik Ibsens svigerinne og Kong Fredriks's besøk på Konnerud

Grotten i Karin Pihls strek

AV : KARIN PIHL

5 av våre skoleferier- fra 1927 til 1931 ble tilbragt på Konnerud i leide hytter eller hus. Vi barn streifet rundt over alt og ble kjent som bare barn kan bli det. Den siste sommeren leiet vi Grotten av Kjøpmann Bjørn Skalstad. Grotten er den store gården i Skalstadkrysset på høyre side akkurat der Grubegt. starter opp. I alle våre feriesommerer handlet vi i butikken hans som var i det bygget som fortsatt står der og som i 1868 var flyttet fra Brekke. Prost Megrund som kom til Konnerud i 1893 bodde i Grotten, Hans kone var en søster av fru Henrik Ibsen. Prestefruen døde i Grotten i 1920. Om Henrik Ibsen var på besøk der er vel tvilsomt, men da Ibsenfamilien kom hjem fra Italia i 1891 etter 33 års utlendighet kan det jo tenkes at de tok en tur.

Årene gikk og min familie hadde kontakt med Bjørn Skalstad med jevne mellom-

rom. Han var til god hjelp da jeg skrev om Konnerudverket- et hefte som ble gitt ut 1976/77 i forbindelse med den senere reguleringsplan for bydelen. Han var også til god hjelp da jeg senere var ute etter opplysninger om min oldefars eneste søster. Jeg kom til stikkordet «Skallestad» og han visste mye om denne damen.

I sitt første ekteskap var hun gift med Jens Clausen Thams , sønn av sorenskriver Thams på Stoppen i Lier. Jens eide Viken i Lier og da han døde giftet hun seg med Kristoffer Pedersen Skjeldrum (Ø. Skjeldrum) født 1805.

Han eide senere Skallestad, deretter Hafskjold i Lier og ved sitt ekteskap også Viken. Da konen døde flyttet han tilbake til Skallestad hvor han døde i 1884. Bjørn Skalstad husket at man kalte han «Gamle Vikern» Han husket også en bror av Jens løytnant Johan Petter Thams. Sistnevnte var en jaktkamerat av Skalstad's far og Bjørn hadde et

Den omtalte døra vises her fram av formann i Stiftelsen Konnerudverket, Nils Otto Larsen. Stiftelsen har døra i sin eie (Foto: Reidar Halden)

dobbelt harehundkobbelt hengende i läven etter ham.

Bjørn hadde sin slekt på N. Skjeldrum . I forbindelse med Grubeheftet tegnet jeg av den skapdøren som er nevnt i forbindelse med et besøk Kong Fredrik den femte gjorde på Konnerud i 1749.

Antagelig er det den høyre skapdøren fra et skatoll. Nesten maken finnes nemlig på et skatoll fra Stoppen som nå står i et av rommene i Drammen Museums første etasje. Bjørn hadde også en stol som skal ha stått i grev Wedel Jarlsbergs bolig. Av den gård er det igjen en sidebygning som Frøyland har restaurert meget fint.

I forbindelse med museet så ordnet jeg etter hans anmodning med at et lite tafelur og det skapet det sto på ble donert til museet. Bjørn Skalstad hadde lovet sin kone å sørge for dette.

(Historielagsnytt 1/86)

Netta på Vestskogen

Utdrag fra Conrad B. Fjelds artikkel om Netta.

Foruten de to mennene til venstre for Netta: Simen Horgen og Olaf Haveraaen, er damen til venstre for Netta hans mor Gerda Jahren og Ragnhild f. Gaaserud gift Vinje.

Conrad B. Fjeld har nedtegnet historien om Netta Gravdal og deler av hennes liv.

Fjeld kjente nok godt til Netta og snakket med henne mange ganger.

Han forteller at Netta ble født «på en kjønnmåsaflekk mens storgrana suste og fuglene sang». Dette stemmer nok ikke da det nå er brakt på det rene at Netta ble født i januar 1865, men vokste opp sammen med moren Anne på Gravdal inne på Vestskogen.. Han forteller at allerede som 6 åring måtte hun hjelpe moren med å gjete dyra og lære seg å melke.

Det ble dårlig med skolegang, og hun lærte seg aldri å skrive navnet sitt. Netta var lita, sped og hadde en talefeil som førte til erting og latter når hun var nede i bygda

sammen med andre barn. Det ble derfor til at hun holdt seg inne på skogen sammen med mora og dyrene. Netta var veldig glad i dyra, og Fjeld forteller at mor og datter hadde blitt enige om aldri å slakte dyra sine. Det ble fortalt at de hadde en sau som ble 30 år. «Gråsau» het den og var deres store kjæledegge.

En sommer ble Nettas mor bitt av en hoggorm som hadde kommet seg inn i fjøset. Anne døde noen dager etter og Netta ble alene. Hun livberget seg på samme måte som moren hadde gjort, og i over 30 somre var hun budeie på Bjørgesetra.

En dag innhentet skjebnen Netta. Ei ku kom til å trå på beinet hennes. Det resulterte i at hun etter hvert måtte amputere benet over kneet på grunn av koldbrann. Slik gikk

det til at hun resten av livet måtte leve med et trebein og fikk navnet « Netta med trebeinet »Likevel fortsatte hun å gjete dyra i skogen, der trivdes hun godt, særlig når hun hadde kritt pipa si med og skråtobakk var hun heller ikke fremmed for.

Hele sitt liv levde Netta på Vestskogen. De siste årene bodde hun på gamle hjemmet i Sande der hun døde i 1941 76 år gammel.

Netta var en stor personlighet og mange historier går om henne. Men mest er hun beviset på en sterk vilje til å klare seg under vanskelig forhold med et stort handikap.

På Bjørgesetra har de tatt vare på rommet hennes med senga og noen personlige eiendeler.

(Historielagsnytt 3/1989)

Lyngbraatan – herskapelig på Konnerud

Lyngbraatan – slik den fremstår i vår tid (Foto: Reidar Halden)

AV JØRGEN W. STEEN

Parcel av Myren i Konnerud blev ryddet og bygget i 1897 af bryggerieier Gustav Wriedt. Areal crk. 29 maal. Høide o.h. crk. 300 meter.

Slik står det å lese i besøksboken på Lyngbraatan levert av Harald Lyche & co i 1906 med forretningsmannens stødige og vakre håndskrift. At Konnerud var populært som rekreasjonsområde allerede den gang illustreres ved at man tok vel hardt i når det gjaldt høyden over havet. 250 m er nok nærmere sannheten.

Selv om eksteriøret utvendig gjenkjennes i dag savner vi bl.a. stolpen med jernkurv for tjærebluss til trøst i mørke kvelder i den lange oppkjørsel fra «nyveien», Konnerudgt. som erstattet Gamlebakken, som det het den gang. En kjetting sørget for at kurven lot seg heise og fire.(red.s tilføyelse: I følge Drammen byleksikon er Lyngbraaten tegnet av Christian Skredsvig.)

Stedet ble kjøpt i 1904 av J.W. Rudolph (nedskriverens bestefar) og inneholdt peisestue, kjøkken og entre i første etasje, 4 soveværelser og «pigeværelse» i annen. To år senere ble det bygget til ny kjøkkenbygning

i samme stil og spisestue innredet i det tidligere kjøkken.. Av innredningen nevnes i peisestuen et langbord av furu tre og en halv meter langt og halvannen meter bredt og ca ti cm tykt, - dvs et romslig og solid bord. Ved oppdekking til ti-femten livlige personer var det særdeles hyggelig.

«Høisædebanke med Gobelinrygg og rosemalet Gesims omslutter bordet på de to sider mot veggene»

Vi barn krøp gjerne under bordet for å komme på plass fremfor å «ake» oss inn fra bordenden. Over døren mellom peise og spisestue er blyvinduer i kirkestil med vakker farvevirkning forarbeidet av glassmester Larsen i Christiania etter Rudolph's bestilling. Det var også en uthusbygning med vognskjul, høyloft stall og do.

Et badehus ble flyttet fra Stordammen hvor man hadde sin faste plass og endte sine dager som vedskjul for småved. Telefon med sveiv og forbindelse via Konnerud bisentral hos fru Moe på Fredholt blev installert og elektrisitet ble lagt inn. Avbruddene i el-forsyningen huskes nok av eldre beboere i bygda, Tordenvør likte Skoger e-verk dårlig.

I årene som fulgte ble familien større og vi følger utviklingen med stadig nye navn på

besøk hos bestemamma og bestepappa. Etter dem var det opphold «på omgang» blant de fire arvinger frem til 1954 da hus og eiendom ble solgt til disponent Eriksen ved Diamant Elektriske Apparatfabrikk. Etter noen år kom eiendommen i familien Mihles eie (Mihles Radio).

Senere er det bygget fem boliger på eiendommen og hovedinnkjørselen er erstattet av offentlig lekeplass og Vargveien. (Bygningen er lett gjenkjennelig i Vargveien på høyre side rett før du kommer til Hallermoen Skole).

Fra første stund var jordens avkastning av interesse ser vi av boken. I 1909 blev for eksempel poteter satt 29. mai, i 1914 er notert at «slaatten» er ferdig 15. juli. Epler, plommer, samt rips, solbær og stikkelsbær er stadig nevnt.

Selv husker jeg soppstaking som viktige og hyggelige gjøremål sommer og høst både på egen eiendom og i beiteskogene rundt. Mange kveldsbesøk om vinteren gjaldt aking ned til byen etter koselige vennsammenkomster.Vin-terferier i februar/mars blev ofte tilbragt på Lyngbråten i familie og vennekretser.

(Historielagsnytt 2/1990)

Toll Tollum inne i gruvene hvor han studerer gangspillet som ble brukt i driften. Bildet er fra 1989. (Foto: Reidar Halden)

Stiftelæen Konnerudverket en realitet

AV: PER RUNAR THORESEN

Fra en epoke til en annen kan man kanskje kalle det som skjedde på årsmøtet i Historielaget i 1991. Nils Otto Larsen trekker seg som formann i laget etter ti år i formannstolen i en periode hvor han også var leder av Gruveutvalget. På samme møte ble det vedtatt at gruveutvalget nedlegges og at virksomheten heretter organiseres som en stiftelse hvor historielagets styre har en representant i Stiftelsesstyret. At Nils Otto Larsen ble stiftelsens første leder kom neppe som noen overraskelse. Til neste år- 2007- har Nils Otto 30 års fartstid som «gruveleder» idet han kom med i gruveutvalget allerede i 1977 og ble dets første formann.

Fra Historielagsnytt har vi sakset følgende fra Aslaug Rypaas sin penn.

På Historielagets årsmøte 29.04.1991

stod laget ved et veiskille. Tanken om en stiftelse hadde modnet over tid.

Det kom ikke uventet, både fordi en ville lage et naturlig skille mellom gruveutvalgets arbeide og de øvrige aktiviteter innen laget. Men aller helst fordi vi visste at Nils Otto Larsen trengte avlastning fra sitt formannsverv, samtidig som han gjerne ville vie sin spesielle interesse større tid og oppmerksomhet nemlig Konnerudgruvene og dets interessante historie. Som Hans Halden så tydelig og riktig uttrykte det: Nils Otto's innsats kan best komme til uttrykk i dette ene betydningsfulle ordet «TAKK» Det er takket være hans store glød og uegenytelige innsats for Historielaget som gjør at vi nå kan bygge videre på arbeidet med Stiftelsen og i de andre komiteer og utvalg. Takk for innsatsen i 10 år Nils Otto. (Historielagsnytt 1/ 1991)

Stordammen har passert de første 250 år

Som et apropos til sommerens tømning og opprensk av Stordammen gjengir vi denne artikkelen skrevet av Olaf Rustand for femten år siden. Stordammen har gjennom lange tider spilt en stor rolle her på Konnerud- ikke minst rekreasjonsmessig men også som objekt for fiskere sommer som vinter. Etter nærmere granskning viser det seg at Stordammen har eksistert i over 250 år. Dette kan en finne ut av bl.a. gjennom opplysninger gitt av den kjente gruvmannen Erland Thoresens «Beskrivelse over det Jarlsbergske Sølvhaltige Bly – og Kobberverk» samt Skogerboken..

Fra Thoresens beretning kan vi lese.

«Denne saakaldte Stordam ble opprettet da Verket blev forflyttet fra Selvig (Sande) til Egholt dog uten at han oppgir noe årstall.» Dette finner man derimot i Skogerboken der det heter at man i 1736 begynte å overføre maskineriet fra Selvik til Eikholt. Det er således overveiende sansynlig at Stordammen har eksistert i over 250 år og at det var selve gruve-driften som var årsaken til at den ble bygget. Det bør også nevnes at den noe mindre dam før den tid het Eskerudtjern. Thoresen sier at det opprinnelig ble foreslått atskillig ganger å overføre vann fra Steglevann til Eskerudtjern men at man» avstod derfra da de gjorde beregninger over omkostningene afskrækende» Videre heter det at «da man ikke torde gjøre dette forsøg, blev det intet andet til overs, end at på bekvemme steder at opprette damme og dæmninger.» Således kom man da til å bygge Stordammen og de øvrige dammer som vesentlig er spredt over Stubberudområdet på det såkaldte indre Konnerud.

Om Erland Thoresen som ble født på Kongsberg i 1734 kan opplyses at han mot slutten av sin levetid, av greven fikk gården Thorsberg på Konnerud som gave og at han døde her i 1795.

Nevnes bør også at det iflg. Skogerboken finnes «levninger» etter en paviljong som ble oppført på dammuren i anledning av Kong Fredrik den 5. besøk her i 1749. Fra dammens nyere historie husker vel de fleste utryddingen av ugrasfisken i 1960-årene og det heidundrende åpningsøyeblikk med salutt fra Fosserudlandet som lynte utover vannet.

(Historielagsnytt 1/1991.)

Åserudkroken og Thomasfesten

AV LILLEMOR BORGE OG HANS HALDEN REDIGERT AV PER RUNAR THORESEN

Åserudkroken i Skoger (bedre kjent som Andorsrud innenfor Garås, kanskje) fikk i 1870-80-årene en spesiell tilvekst av nye innvånere idet hele syv familier flytte fra Eidskog som lå like ved svenskegrensa syd for Kongsvinger. Dette ble etter hvert en egen koloni på halvt hundre mennesker og Lillemor Borge kan fortelle at da hun ble født i 1908 bodde det knapt en skauerbøring der.

Fellesbetegnelsen for bostedene var «stuene»men snart fikk de slektsnavnet til beboerne. Dialekten gjorde at skrive og uttale ble forskjellige. Bråten og Enga ble stedsnavn med avvik, mens Løkka, Sunderby og Have-råen er bevart i sin opprinnelige form. I dag er det ingen tilbake i «stuene» med Eidskog-blod i årene men navnene på bostedene er inntakte og er en viktig del av Åserudkrokens geografi. Dette ble et lite og trivelig samfunn med litt jord og uthus og inntektene var basert på skogsarbeide i Selvik Bruk. Lillemor Borges bestefar var den første innflytter (1876) ansatt som skogsforvalter med Furuvald som sitt nye hjem. Det var ikke noen bortgjemte «einstøinger» som bodde der og Skoger Kommune ble etter hvert oppmerksom på stedets resurspersoner. Oluf Haveråen, Oskar Lundebø og Tomas Løkka ble valgt inn i bygdas styre og stell og sogar i Herredstyret fra 1911.

Da skuddene falt i Sarajevo var første verdenskrig et faktum. Lillemors far hadde vært grensevakt i 1905 og holdt svenskene unna, og hun var ganske sikker på at han også ville redde Åserudkroken.

Men krigen ble merkbart etter hvert. Husdyra berget dem fra sult og man hjalp hverandre så godt man kunne, men engstelsen bredte seg allikevel. Det var da Thomas Løkka stod frem og la planer om et samlingshus mellom Svingen og Åserudkroken.

Thomas Løkka – Alles Vel

I 1911 kom lærer Thomas Dyrhaug til Flåtskolen i Skoger. Dyrhaug fikk etter hvert et nært forhold til Løkkafamilien. Dyrhaug fant sin navnebror Thomas Løkka som en gløgg ung kar med sterkt utviklet sans for humor. Dyrhaug var en ihuga avholdsmann og ble nok en inspirator for Thomas både i avholdssaken og tanken om å bygge et samlingshus.

Man skulle ha et sted der hele skolekret-

Alles Vel et kjært samlingssted for beboerne i Åserudkroken. Thomasfesten ble avviklet i mange varianter.

sen kunne møtes mente han. Som primus motor fikk han reist Alles Vel.

Bygget var mindre enn nåværende bygg og inventaret bestod av en talerstol og lange grønne benker satt opp i to rader. Etter hvert kom det orgel og annet utstyr og det vokste frem et flott miljø i en ny omgangsform med både musikk, sang og andre kulturelle innslag. Forsamlingslokalet sto antagelig ferdig i 1918 og ville vel snart feiret 90-års jubileum. Verken avholdssaken eller bestyrelsen av Alles Vel kunne fått en bedre talsmann enn Thomas Løkka. Med jevne mellomrom holdt han fester til inntekt for lokalet. Av Thomasfestene var det juletreffesten som markerte seg sterkest. 2.dag jul var definitivt julens høydepunkt i bygda med Thomasjuletreffesten.

Flisekurv full av kaker

Medhjelperne var tidlig ute for å forberede festen og spesielt minnes man Dortheas Julekaker. Det skulle en hel flisekurv til for å dekke behovet. Da dagen opprant var lokalet preget av høytidsstemning med et stort juletre på en diger fot midt på gulvet. Men først måtte Thomas tenne juletrelysene balanserende på en høy gardintrapp mens store barneøyne bivånet det hele.

De tradisjonelle julesangene måtte selvsagt synges og tradisjonen tilsa at etter «her kommer dine arme små» skulle juletreet flyttes for å gi plass til krakkene og bevertningspausen. Duften av kaffe, egg og ansjos

på medbragt matfat eller skoer gav en atmosfære som ble noe helt symbolsk. Ungdommen som helst stod på gangen under juletre-sangen var nå på plass for Dortheas Julekaker ville ingen unnvære.

Like tradisjonenlt kom Thomas

på talerstolen for å holde sitt kulturelle innslag, -det seg være fra Snorresagaen eller andre historiske skrifter. Ungene skjønte ikke alt bestandig men dette var Thomas ønske om å dele sine kunnskaper med andre. Siste del av festen var viet leker i regi av Thomas og vi gledet oss veldig til de tradisjonelle lekene som var faste gjengangere. Før avslutningen var det utdeling av poser med ukjent innhold.

Men det var stort sett som tidligere med et eple eller appelsin, noen nøtter, noen store rosiner med stein og kanskje noen småkjeks. De voksne fikk et eple. Alt dette betydde mye i en tid da det var sparsomt med både penger og andre tilbud. Thomas døde ugift i 1971, 81 år gammel og det er ingen etterkommere etter familien Løkka. (Historielagsnytt 1993)

Thomas Løkka – en aktiv og vel ansett kar i Åserudkroken.

Jernaldergraven på Tolerudåsen

AV HANS HALDEN.

Historielagsnytt har tidligere omtalt dette gravfunnet, og skal bare få bekrefte at nå er stedet På Tolerudåsen, i dagligtale også omtalt som Blåbærkollen, markert med skiltet: FREDET KULTURMINNE.

Arkeologer omtaler funnet av steinlegningen som en sjelden type grav fra eldre jernalder, som vil si at graven kan være fra tiden før Kristi fødsel.

Ekspertene mener ellers at det må ha vært en høvding som er gravlagt på denne måten. Oftest ble disse gravene lagt på høydedrag for at den døde skulle ha god utsikt. Til sammenligning kan denne grav ha vært mer enn 1000 år den gang Skoger gamle Kirke ble bygd, litt før år 1200. (Historielagsnytt 2/98)

Skiltet ble satt opp 28.juli 1998 av fra v. Kristoffer Halden, Helge Furuvoild og Hans Halden.(Foto: Reidar Halden)

Litt om stedsnavn

AV SVERRE SKURDAL.

Nesten daglig rir ungjenter og andre forbi hos oss i Løkka. Nå i vår har noen av hestene fått den vanen å legge fra seg sine «pærer» ved garasjen vår.

Første påskedag falt det seg slik at tre ryttere kom forbi mens jeg puslet med noe ute. Jeg fant tiden inne til å påpeke forholdet. Den voksne damen forstod straks problemet, ikke minst fordi den bakerste hesten i samme øyeblikk la fra seg en anselig porrsjon. Hun ba straks ungjenta stige av og sparke møkka ut i veigrøfta.

Jeg hadde moro av å fortelle litt om hesters vaner, og at de gamle hestekarene ofte hadde navn på denne formen for faste avføringsplasser. Dette viste seg å være nytt stoff for rytterne. Så slo det meg at det kanskje kunne være på sin plass med litt gammelt, kjent på et noe udelikat felt. Derfor disse

linjer:

Hestene «stallet» eller «stalla» som de gamle sa. Stedsnavn med tilknytning til dette fenomenet finnes i ulike varianter mange steder. Her på Vestskogen har vi i allefall to navn som skriver seg fra slik stalling. I åsen ovenfor Gravdal finner vi Stallbakken, og innenfor vannet Løken ligger Migarmyra. Om de to navnene Stallane og Bjørkestallane har samme opprinnelse, skal jeg ikke kunne si, men usannsynlig er det ikke.

Hest og hestekjøring har gitt opphav til andre navn også, f.eks. Bakselabakken og Kippen; det siste oftest i sammensetninger som Øyvannskippen, Løkmyrkippen og Kippermyra. Videre har vi Hestebakk, Hestekobakken, Merrafllåa og Gampemyrene. Antakelig kunne man skrevet en avhandling over emnet: Navn i skog og mark med tilknytning til vår gamle sliter, hesten. (Historielagsnytt 1/99)

Skoger og Konnerud Historielag valgte

til restaureringen av Skjeldrumsaga.
Takk for at dere valgte oss!

Postboks 904, Brakerøya, 3002 Drammen
Tlf.: 32 24 43 00, Fax: 32 84 13 58
www.scanox.no

17.mai på Konnerud – og litt historie

17.maitoget på Konnerud slik vi opplevde det rundt tusenårsskiftet. (Foto Reidun Gullichsen)

17.maifeiringen på Konnerud er i høyeste grad et omdiskutert tema, etter at barnetoget ble sentralisert til Drammen sentrum. Historielagsnytt har hatt to artikler om 17.mai på Konnerud i gamle dager. I disse tider kan det være interessant å gjengi noe av historien.

I en artikkel 10 år tilbake av Gunnar Prøis leser vi: - Da jeg for mange år siden var med i 17. maikomiteen for Konnerud kom det forslag om at feiringen av 17. mai burde foregå i Drammen. Lignende forslag har visstnok vært stillet fra tid til annen etter hva jeg hører.

De som stiller slike forslag er vel nyinnflyttet til bygda, og vet ikke at vi har lange tradisjoner når det gjelder feiringen av denne dagen. Personlig ble jeg nesten stum, og tankene gikk tilbake til mange, mange vellykkede 17.mai fra slutten av 1920-årene og heldigvis fram til i dag.

De første minnene er fra Lønnerudsletta hvor barn og voksne samlet seg og hadde moro. Det fantes ei peisestue på Lønnerud, og jeg kan tenke meg at det var en kopp kaffe og en kakebit å få.

Konnerud skole hadde tre lærere på denne tiden som tok seg av organiseringen av fei-

ringen av dagen. Elevene samlet seg på skolen og stilte opp klassevis for avmarsj. Jørgen Gomperud slo på tromme. Denne var innkjøpt av skolen og utgjorde den gang det eneste musikalske innslaget. Ruten gikk fra skolen og opp til Konnerudkollen Turisthotell. Da toget passerte Skalsstad Landhandleri stod Bjørn Skalsstad der og delte ut appelsiner til alle i toget. Litt senere smalt det en saluttl som august Gundersen stor for.

Men den største opplevelsen st var nok inkomsten til hotellet. Her sto Sofus Jensen og tok i mot på trappen. Jensen var dansk av fødsel, men hadde stor sans for nordmenns feiring av nasjonaldagen. Han bød alle inn i en romslig resepsjon, hvor et bord sto dekket med brus og kaker forteller Gunnar Prøis.. Toget fortsatte tilbake over Hauanveien om Bekkedalen til kirken.. Etter gudstjeneste var det tilbake til skolen hvor det var rigget til med bord og stol og en liten kafeteria.

Det første 17.maitoget på Konnerud gikk i 1913, kan vi lese i en artikkel Normann Solberg skrev etter å ha intervjuet Klara Wisting før jul i 2000.

Om det første toget forteller Klara Wisting: Det gikk fra Konnerud skole, opp Askelunden gjennom Grubegata til Zakkerhuset under Konnerudkollen, og ned igjen til skolen. Foran i toget haltet Feleberjen spillende sin fiolin. Slik var de med på å skape Konnerudhistorie i et lite 17 mai tog, med knapt 100 skoleelever og litt til. I våre dager er toget minst kilometeren langt. Fiolinen ble senere skiftet ut med tromme. Den ble skiftevis traktert av broren Jon Wisting og Lars Gomperud, Først i begynnelsen av 1950-åra, fikk Konnerud sitt eget musikkorps og få år deretter også skolekorps.

Søstrene Klara og Gustava Wisting tok samvittighetsfullt vare på flaggene de brukte i det første 17.maitoget på Konnerud.

Fra skolepultens dager

AV J. LIE-

Ved den lille skolen på Konnerud med ett værelse til tre klasser og bare tre skoledager i uken på hver elev, - ja en tid bare to dager hver uke- ble undervisningen i 1890-årene litt kortfattet i enkelte fag og det var altfor stort press på en lærer.

Lærer Johannes Pedersen som kom til Konnerud fra Trøndelag var en suveren herre i skolens eneste klasseværelse, alltid iført bonjour («kyss meg i rævafrakk») og et smalt sort bånd om kraven, knyttet som slips med sløyfer og endene hengende løst ned over det stive skjortebrystet. Han var eneste mann på Konnerud med denne originale kunstneriske slipspynt. Han var også kirkesanger, en dyktig religionslærer og all round skolemann. Dog var undervisningen når det gjaldt uttalen av utenlandske ord, navn, byer og steder en del mangelfull. Han var høy og tynn og en racer til å gå. Når han hadde ærend i Drammen etter skoletid var farten på veien så stor at bonjourflakene flagret etter ham. Han ville vært desidert første-mann om marsjkonkurranser var oppfunnet den gang.

Pedersen var en stor elsker av skråtobakk.

Når ny kvartrull var innkjøpt viklet han, som den ordensmann han var, bladene ut og ordnet alltid disse pent lagvis i en metall-dåse. Når dette var gjort, la han et nytt brun-sauset blad i munnen, fant frem lommetørkle fra baklommen i skjøtene på bonjourn, tørket fingrene og munnen, og så gikk undervisningen videre. Denne seremonien var skoleklassen vitne til hver dag. Hvis det seilte papirkuler gjennom luften fra guttebenkene over til midtgangen til jentesiden var Pedersen øyeblikkelig ved skytterens pult. Straffeutmålingen kom omgående og ble utført ved pulten i form av en spesialvridning med øreflippen til synderen som viste fram et fordreiet ansikt av smerte og fryktelige grimaser. Hele klassen satt i stum medfølelse og så på eksekusjonen.

Da barna gikk på skolen bare hver annen dag, var det god tid til lekselesing, men etter hvert som de ble større måtte de også delta

mer og mer i småbrukernes daglige gjøremål. Allikevel var det rikelig anledning for guttene til å gå på fisketurer til Majordammen, Bremsa, Steglevann og Hagatjern. Indianerkrig var en yndet guttelek med pil og bue, selvlagde tomahawker av gamle bordbiter og pyntede hønsefjør stukket inn i Nansenluene på hodet.

Guttene flekte barken av oretrær og smurte sevjen av stammene over ansiktet idet oresevj setter en sterk rødbrun farge på alt når den tørker.

Vinteren 1900-1901 var den verste snøvinter over Drammensdistriktet i manns minne. Togene sto fast i snømassene ved Sande, Spikkestad og Heggedal to døgn i juledagene og noe slikt har ikke hendt siden.

Alle gjerder, småhus og veier på Konnerud var nedsnødd og hele landskapet var forandret. Guttene sto på ski fra låvetakene og rypa gjorde sitt inntog på Konnerud til stor forundring for alle.

Etter juleferien

Den vinteren fikk trettenåringene i stilopp-gave å skrive om: «hvordan jeg hadde det i julen»

Ved Johans hjem måtte snøen ha antatt dimensjoner som sprengte alle vegger. Han leverte inn en stilbok med en eneste linje og et punktum så stort som en ert. Læreren vendte Johans stilbok mot klassen så alle kunne se den og leste opp verdens merkelige og korteste stil: «Jeg satt inne og måtte snø i hele julen» Meningen var muligens at det skulle stått « eller » i stedet for » og » i setningen.

Og lukas da. Han var så uheldig stakkar at han kunne svare riktig på et vanskelig spørsmål i religionstimen.

«Det står i lukas 3,16», svarte han og svaret var riktig. Etter den dagen fikk han tilnavnet lukas 3,16 og da han ble flytt opp en klasse ble tallene forhøyet til Lukas 3,17. Guttunger i den alderen kan være ubarmhjertelige og skånselsløse mot hverandre.

Magaplask i Stordammen var en yndet sommeraktivitet. Konnerud's vakre himmelblå soløye var alle jenter og gutters høydepunkt i badesesongen. Med latter, masse

moro og høye hyl balanserte en barbeint på vonde sylskarpe steiner og spisstaggete bergskrenter langs strandbredden. Belønningen var sårbente føtter i flere dager.

Når vinterens korte dagslys avsluttet ettermiddagene i skumringstimen, satt husmødrene med bundingen og «bandt hoser» og holdt barnevuggene i gang ved å trå på vuggemeien. Til det monotone akkompagnement av vuggens rugging på gulvet sang de gamle Tallaksens melodiose vuggesang: « Da som reivetultene på reisen til drømmeland » mens mørket senket seg bløtt og stille over naturen.

Det var stor glede blant barna hver gang parafinlampen ble tent. Til tidsfordriv i de lange vinterkveldene , utenom lekselesing, spilte de ofte « mølle » med ni hvite og ni sorte knapper.

Utferdstrangen grep mange ungdommer på Konnerud omkring 1900-tallet og årene fremover. Lysten og trangen til å tjene penger var drivkraften. Selma Loe reiste allerede før hun sluttet på skolen. Karl Ribe, Thorvald Dalen, Sigurd Lie, Olaves Lesperud, Martha Dalen, Oskar Hallan med flere emigrerte etter hvert. Søskenene Halfdan, Magna og Asta Hagen dro til statene noen år etter konfirmasjonen. Karl Sjulsen dro til Argentina og et forlydende meldte senere at han var forulykket i en gruve.

Noen få utvandrere besøkte siden en enkelt gang sin barndoms vakre hjem, men de fleste kom aldri tilbake.

Om de lever i dag bør de ikke komme. De vil ikke kjenne seg igjen på sine kjære eventyrsteder hvor stråleglansen fra barndommen ligger vel forvart i deres minne.

Skolelærer Pedersens gamle informasjonsmetoder viste seg å være verdifulle og gode grunnleggende kunnskapskilder for syvåringene. I livets vandring kommer ingen bare til å gå på blomsterstier, men alle fikk bra stillinger selv om de ikke utvandret. Flere fikk ansettelse ved Norges Statsbaner og noen ved politietaten.

En gutt ble lærer, en prest og en misjonær. Noen av guttene gikk ingeniørveien, to ble litografer, en ble banksjef, en kjøpmann og en handelsreisende. (Historielagsnytt nr.1/1993)

I bygdesamlingen på Borge har historielaget en liten avdeling som viser hvordan pulter og skolestua tok seg ut i gamle dager. (Foto: Reidar Halden)

«Jeg utbeder en Allernaadigst Bøn hørelse...»

Historielagets Gotiske gruppe (99) «oversatte» dette brevet skrevet av Grev Wedel Jarlsberg (f.1718 - 1776) i 1748 etter veldige ødeleggelser i Skoger gamle kirke etter et kraftig tordenvær:

STORMEKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONGE!

Natten til den 21 juli sistleden, har Torden og Lynild gjort en beklagelig og Skadelig effect, paa En av Kirkerne i mit Grefskab Jarlsberg, Navnlig Shouge Annex Kirk, til Sande Howid Kirke liggende, hvilken saaledes er beskadiget, at Taarnet fra dens øverste Spidse er nedslagen, Tvende Himlings Bielker invendig sønder spidt, og gulvet med endel Stolper Spoleret, og i mange stkker Sønderslagen, den store Kirkedør bedervet og Tagstenerne i Støkker, og det fornemste at muren paa alle sider af Kirken er saaledis beskadiget med Ridser og Sprekker saa den ikke kand blive staaende, eller almuen, naar nogen Kirke tjenste derudj skulle forettes, were tryk og sikker, hvor over denne Kirkesten af grundmur er opbygt, aldelis wil nedriwes of igjen af Nye opbygges. Men allernaadigste Konge det er fast umulig for mig at bringe saadanne bekostninger alleene tilweie; Tj, jeg har i mit Grefskab 27 Kirker at holde wedlige med Reparationer, hvortil de aarlige indkomster er aldelis utilstrekkelige, tj naar de staaende Skatter og udgifter fradrages Indtegtene, er til bemelte 27 Kirkers Reparationer ikke mer tilovers end omtrent 300 Daler. Hvorudover jeg allerunderdanigst er nødsaget at ansøge Deris Kongelige Majestet, om allernaadigste tilladelse og befaling til Wedkommende: at alle Kirkerne i Agershuus Stift, maatte med taalelig Contigent komme mig til hielp til denne Kirkes oprettelse og i Standsettelse; hvilket jeg detsmere wenter mig allernaadigst

Accorderet, efterdj, af mit Grefskabs Kirker er i mange Aar, følgelig Eders Majestets Allernaadigste Bevilgninger, Contribueret saavel til afbrente Prestegaarders Oppbyggelse i Stiftet, som og til Nye Kirkers Opbyggelse udj andre Stifter.

Jeg udbeder en Allernaadigst Bøn hørelse som den dermed Liv og Blod til siste Dødstid Lever

Stormektigste, Allernaadigste Konges Aller underdanigste troe pligtskyldigste arve undersott og tiener

Jeg har underdanigst fortrøstet mig til Deres Allernaadigste Bøn hørelse som den dermed Liv og Blod til siste Dødstid Lever

F Wedel Jarlsberg
Jarlsberg den 10 Augustj 1748

P. O. Braathen- en original

AV: NORMANN SOLBERG

I 1951 kom jeg til Konnerud for å hogge tømmer i Skjelsbækskogen for farbror Karl Kittelsen. Planen var å bli en kort periode, men omstendighetene førte til at jeg ble værende der, stiftet familie og bor der fortsatt.

Hogsten tok til ved bebyggelsen i Solberg/Gåserudområdet, i dag Korpsveien og endte ved Skjerpholdt.

Og det var her på Skjerpholdt jeg første gangen traff og kom i prat med en gammel gubbe som bodde i et rom der – nemlig Peder O. Braathen. Det ble etter hvert mange samtaler med den gamle skjerper og i ordets beste forstand bygdeoriginal. Han var nok den siste levning fra en epoke med skjerping og gruvedrift og hadde nok aldri gitt opp håpet om en dag å finne drivverdige forekomster av metaller i skogene omkring i distriktet.

Det er vel knapt noen som har tråkket så nøye gjennom Vestskauen – og Konnerudåser som P.O. som han ble kalt.

I sine yngre dager hadde han sogar sittet et par perioder i Herredstyret, for ordet hadde han i sin makt.

«Mulighetene ligger i dagen serri»

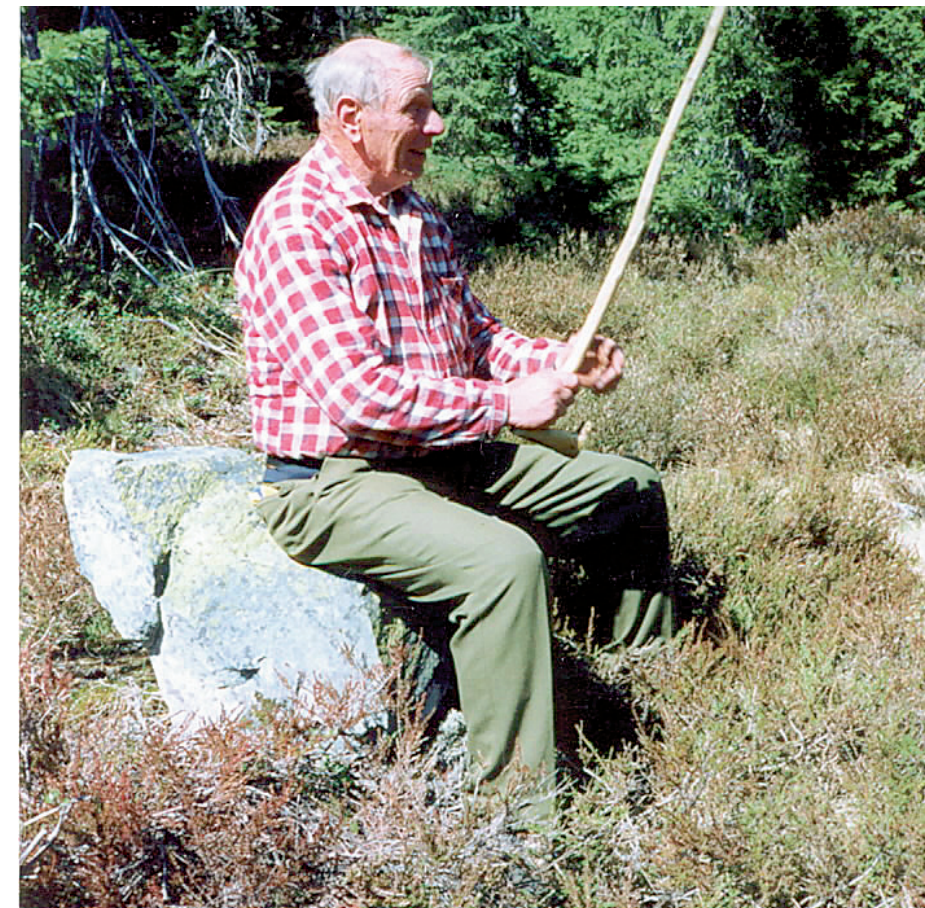
Et av P. O's stående uttrykk var: «Mulighetene ligger i dagen serri» Og jeg skulle tro at dette «ordøke» var en slags hellig overbevisning der han fartet rundt, skrapet mosen av berghamre og studerte terreng, fjell og stein.

Det er ikke mulig å kunne tallfeste hvor mange skjerp, i dag mosegrodde og nesten skjulte, som skyldes P.O.

Men at det er mange, er sikkert. En dag stod jeg klar ved en granstamme og vurderte felleretningen da P.O. kom og vi vurderte det i fellesskap. «Hør her gutten min, har du fellekile?» Den hadde jeg mistet tidligere på dagen

Og jeg ble bedt inn på kaffe og fikk en hendig liten fellekile som jeg hadde mye glede av senere.

En dag stod vi begge på butikken til Gramsborg-Nilsen. I et av P.O.'s ubevoktede øyeblikk fikk jeg Nilsen til å putte en kvartrull skråbakk opp i sekken hans. Kanskje ville jeg gi litt tilbake for kilen jeg fikk. Dette hadde P.O. lurt følt på og tok det opp med kjøpmannen neste gang han var på butikken. Nilsen sa som sant var at det var en «anonym» gave fra meg. Du verden hvor P.O. velsignet meg etterpå for P.O. røkte som den skaumann han var, skråbakk serri.

I lia nedenfor Solibrennstulen er den stein som er formet som en stol. Den har fått navnet PO's stol, og her har Kristoffer Halden tatt stolen i bruk (Foto: Normann Solberg)

En tømmerlunne ved Skjerpholdtveien skulle fraktes med lastebil ned til John Nilsens trelast på Grønland.

Det var høyt opp til planet og vi rulla stokkene opp på to solide tretopper. PO kom forbi og vi var i ferd med å bakse en drøy furustokk opp på lasset. Praten gikk mens vi jobba til P.O. begynte å lese dikt for oss. Det var det kjente diktet «søndagsfred på Konnerud» Da han kom til strofa « Midt i preka så hørt et drønn, en mann bortpå Konnerud skaut opp en brønn» brast jeg i latter og fetter Hans Kittelsen måtte huke seg ned da stokken kom ramlende nedover igjen.

Mange historier

Det går mange historier om P.O. og jeg skal denne gangen bare ta med et par. Skolestyrer Olaf Haveraaen gikk rundt og foretok folketelling på Konnerud i 1952. Da han kom til P.O.ble han budt på kaffe. Som den

gemenslige karen Haveraaen var, sa han ikke nei takk og slo seg ned ved bordet. Serveringen var enkel, en kaffekopp til hver, ei skål med smør og ei med sukker. Dertil et par brødblingser skåret av mens brødet ble holdt inntil brystet.

P.O. tok brødblingsen og duppet i kaffekoppen, krystet ut litt kaffe og dyttet blingsen i smørskåla og sukkerskåla idet han sa: «Tjømø'en er en jålekopp. Han dupper ikke i samme hølet»

Mange år senere var jeg på tur fra Bremsa til Solibrenna Vi stoppet både her og der og kjentfolk som var med fortalte mange gemyttlige historier om de forskjellige plassene. Vi kom til en stein i ei li innafor Solibrennstulen. Steinen så ut som en stol og ble kalt stolen til P.O. Det ble tatt mange bilder på turen og ikke minst ble denne stolen forevige med flere personer som deltok på turen. (Historielagsnytt nr 1/2000)

Bollene til Svenssen, – det var boller det

Det krevde styrke og håndtere opptil ti brød på de lange fjølene som ble brukt mens brødbaksten sto til gjæring oppunder taket- og under steikeprosessen ellers. (tegning Oscar Hauge)

AV PER RUNAR THORESEN

Om vi skruer kalenderen 50-60 år tilbake husker vi et betydelig antall forretninger av ulike slag både i Skoger og på Konnerud. Bl.a. var det flere bakerier både på øvre og nedre Konnerud. Det største var nok Svenssens Bakeri som lå i bakbygget til Konnerud Land sentralt i Postsvingen. Bygningen ligger der fortsatt, men er modernisert til leilighetsbruk.

Det var en pirrende opplevelse å være med mor til «sentrum» når neseborene begynte å bevre etter hvert som vi nærmet oss lukten fra Svenssens Bakeri. Hvordan var dagsformen og pengepungen til mor. Kom vi innom bakeriet i dag mon tro?

Selv likte jeg best hveteboller til 10 øre pr. stk. , men den spennende opplevelsen var å se på horden av hveps som svirret rundt over wienerbrødplatene. Hvordan var det mulig og bevege seg hele dagen i dette hvepsebolet uten å bli stukket ? Av og til ble det kanskje et stikk?

Arne Svenssen drev bakeriet fra like etter krigen og frem til midt på 60-tallet Han gikk i bakerilære i Oslo og jobbet senere hos Solstad Nielsen i Drammen før han startet opp for seg selv i disse lokalene bak Konnerud Land hvor det hadde vært drevet bakeri tidligere.

Hvetekaka

Den gang var baking håndverk fra start til mål og det var tungt arbeid som krevde både mannekraft og muskler og kanskje derfor vi har hørt om så få kvinnelige bakere.

Det ble bakt boller og wienerbrød , men først og fremst brød. Hovedsakelig var det vel finbrød og loff men kneippbrødet var vel også kommet i siget. Han hadde også noen få kunder som skulle ha «spesialbrød». En av disse var redaktørens bestefar Kristian Mortensen som fikk en spesiell fin stek på brødet. Svenssens spesialitet var hvetekaken. Den var vel anerkjent på hele Konnerud og hos noen i Drammen også.På begynnelsen av femtitallet kostet den 53 øre.

Å bake brød var mange timers produksjon. Brøddeigen skulle lages til og knaes ferdig til surdeig. Så ble brødene formet og og et titall brød ble lagt på lange trefjølere som ble plassert høyt oppe på stativer like under taket.Det gikk mye muskelkraft til å løfte disse på plass. Her var det flere timers godgjøring over natten.Det antas at produksjonen lå på ca 200 brød i døgnet.

Bakerne er morgenfugler og ved 4 tiden var det opp for å fyre opp bakeriovnene. Vedskjulet var fylt med honved som mang en guttunge hadde ekstrajobb med å kappe opp og klyve.

Når ovnen var tilstrekkelig varm, var det å rake ut glørne før brødene ble plassert inn.

Selve steking gikk visstnok ganske raskt. Etter noen år gikk man over til oljefyring som var betydelig enklere.

Service og levering på dør var tradisjonell distribusjon den gang. Mange var innom bakeriet og handlet kanskje for en ekstra kos til helgen., men de faste kundene fikk i hovedsak levert på dør.Julekaker til ulike foreninger var også en stor del av kundemassen.Vi gikk jo på skolen annenhver dag den gang og mang en Konnerud-gutt hadde visergutt-jobb hos Svenssen. Vi har snakket med noen av dem. Roar Blomholdt, Arne og Egil Kristensen.

Levert på sykkel

Transportmidlet var en varesykkel med brødkasse både foran og bak. Gear var det ikke, så det ble mange tunge trakk og skyving de tyngste bakkene. Da Egil var ferdig med skolen ble det heldagsjobb og en gammel varemotorsykkel på 3 hjul. Dette var jo storveis og det var nok mange som misunte han den jobben + 47,50 kr i uka i lønn.

På varesykkelen kunne det være 20-talls brød både foran og bak og sykkelen ble vel kanskje noe topptung rent balansemessig. Ikke var det mye asfalt på veiene heller , så vi kan vel såpass lenge etterpå fortelle at det hendte jo at det ble velt med skrubbsår og brød i bakken.

Den unge transportøren ble nok da bragt inn i en meget vanskelig» krisesituasjon»hvor det skulle taes raske beslutninger.(en god livets skole) Var brødene så mye skadet at det kun var en tung vei tilbake til bakeriet og meddele sine klossete sykkelferdigheter eller kunne de børstes sånn noenlunde rene og levere raskt delvis tildekket med papir og håpe det beste.

Sistnevnte løsning ble nok valg så langt det var forsvarlig og vel så det.

Om noen på Konnerud skulle ha spist brød med bakkekontakt, har de neppe tatt stor skade av det.

Konnerud Land, Gramsborg Land, See-

Den gamle T-Forden til baker Svendsen utstyrt som en transportbil, men den ble lite brukt til brødkjøring selv om den minnet mye om det.

berg, Bjørn Skjelsbæk fikk leveranser av brød fra Svenssen .For de største butikkene var dette suppleringsleveranser mens hovedleveransen nok kom fra baker Gabrielsen og andre større bakerier i byen. Videre var det faste ruter til private på store deler av sentrale Konnerud til bl.a. Øvre Høgda, Thorrudbråthen, Blentenborg m.v.

Her måtte man også sørge for å få betalt for leveransene og visergutten var utstyrt med «risting» for å holde pengestrømmen på plass. Det var nok derfor viktig og ha «ærlige» visergutter for det var sikkert ikke så lett og få «ristingen» til å stemme med varebeholdningen bestandig.

Å være baker i eget firma var ingen 9 til 4 jobb og Svenssen hadde knapt nok ferie så lenge han holdt det gående.

Svenssen var sanger og medlem av Konnerud Mannskor som det het den gang. Det årlige sangerstevnet må ha vært et av hans

Arne Svendsen var en jovial og likendes kar som ikke bare var engasjert i jobben sin, men har var også en aktiv sanger og jeger.

høydepunkter for da bevilget han seg fri fra bakingen.

De mest betrodde medarbeiderne (viserguttene) ble lært opp til å sette surdeig på søndag kveld slik at prosessen var i gang da Svenssen var tilbake og kunne selv ta ansvaret for steking natt til mandag.

Bakeriet var et sosialt samlings-punkt

Roar B. bodde ikke langt unna og vanket i bakeriet fra 7-8 års alderen og opparbeidet seg ansiennitet ved gratis jobbing. Det kunne være vedklyving,rensning og smøring av platene etter/ før de gikk inn i ovnene, pensle melis på wienerbrødene samt annet forefallende arbeide. På langdagen var det sosialt med «betjeningen». Det kunne vanke fersk loff med meierismør, og enkelte ganger pølser.

Sosialt vedskjul

Bakeriet fikk besøk av sine faste «originaler». En striesekk med mel eller lignende var fast sitteplass for disse. Svenssen var en svært trivelig kar med stor fortellerevne og mange ble sittende i timer for å konversere med baker Svenssen.

Vedskjulet bak bakeriet var fast tilholdssted for noen av den tids «glade ølgutter» på Konnerud. Kjernen bestod av Karsten Langeland og August Gundersen som kjøpte øl i butikken (Konnerud land-handler) som hadde fasade ut mot hovedgaten..

Dette var kjente karer for alle på Konnerud den gang, og det var ingen hemmelighet at de likte en flaske øl og det som sterkere var.

Disse var kjent av alle og til lite sjenanse

Roar Blomholt var en av gutta som syklet rundt på Konnerud med kørja full av brød.

for bakeriet. Baker Svenssen var også svært snill og ville nok ha hatt problemer med å jage dem bort.

Hvem var Arne Svenssen ?

Dessverre har vi ikke sporet opp noen bilder i full uniform, men vi ser ham for oss i hvit tetsittende lue(egyptelue-stil), kortarmet hvit trøye, hvit bukse og bakerforkle.

Relativt kraftige hårete armer var hans viktigste redskap når brøddeigene skulle eltes.

Pipa var også en fast ingrediens i kjeften når han tok seg en blås. Under bakerluen var det bakoversveis med et hår som var mørkt og fyldig til hans død.

Vi nevnte innledningsvis hans bakgrunn som baker etc. Han var sosial og hadde en veldig evne til å fortelle levende og interessante historier. Han husket også veldig godt. I en periode hadde han en gammel T-ford med varekasse men den ble lite brukt i forbindelse med bakeriet.

«Å ikke rette baker for smed» er et kjent ordspråk. Arne Svenssen var baker og nesten smed.

Han var ganske fingernem og hjemme hadde han eget verksted hvor han reparerte og til dels bygde sykler som ble brukt i forbindelse med baker-transporten. Han var også en ivrig harejeger med egen harehund og det var en stor opplevelse å være med ham på jakt iflg Kristian Langerød.Ingen kan huske at han fikk så mye hare, men det var kanskje ikke det viktigste. Historiene og fortellerevnen var det som ble verd satt mest.

Etter hvert som teknologien også inntok denne bransjen, er det vel å anta at fortjenesten ikke stod i forhold til innsatsen uten betydelige investeringer.

Etter at bakervirksomheten ble nedlagt startet han – etter en mellomperiode som montør-sammen med sin Ingrid « godtebutikk» på Bernås.

Foruten de som er nevnt i artikkelen takker vi Arne og Solveig Kristoffersen for bidrag.

(Historielagsnytt 1/2003)

Fossrud ved Stordammen er historie på Konnerud. Knut Lykke på tunet foran bygningen fra rundt 1770. (Fotos Reidar Halden)

Fossrud - sentralt men utenfor allfarvei

AV OLE KR. MORTENSEN OG
PER R. THORESEN

På gården Fossrud finner vi antagelig en av Konnerud's tre eldste bygninger. Vi tror det er få av Konnerud's nålevende befolkning som kjenner gården som grenser til Stordammens nordvestre hjørne.

Konnerud bestod opprinnelig av 5 gårder- Eikholdt, Gomperud, Grinderud, Eskerud og Konnerud. Senere kom Svarterud til som en del av Konnerudverkets kompleks og Stubberud som ved menighetsreguleringen i 1843 ble overført fra Nedre Eiker.

Fossrud er utskilt av Eskerud som også innbefattet Konnerudkollen Turisthotell.

Vi kan ikke med sikkerhet si hvor gammel Fossrud er, men Fossrud var en sentral del av bergverksdriften på Konnerud og vi vet med sikkerhet at Fossrud ble solgt på den store auksjonen som Grev Wedel Jarlsberg avviklet like før jul i 1777. Fossrud

innbefattet i sin tid også deler av Fredli (tidl. Stordammen pensjonat) Kristinelund (tidligere Skalstad Landhandleri og Myrhagen (tidligere Snippen hjemmebakkeri).

Under gruvedriften var Fossrud antagelig en såkalt Bergmannsplass og Fossrud hadde nok et av de større bolighusene som rommet flere familier. Huset var bygget i to etasjer og hadde plass til 2 familier og muligens utleierom i tillegg. Her var en bakerovn som var vanlig i «gamle dager» Rommene er små med lav takhøyde.

Solgt på auksjon for 100 kr.

Dagens eier Knut Lyche sitter med en unik originaldokumentasjon fra april 1778 og disse papirene forteller om hvilke betingelser grevskapet satte til de eiere som kjøpte Fossrud (tidligere navn Skougsholt) ved auksjonen for ca 230 år siden.

Kjøperne bliver berettiget at tiltræde Eiendommerne neste fardag, til den Ende

har de Magt at udsige Oppsiderne før tilkommende jul, står det å lese i sirlig håndskrift i overtakelsesbrevet.

Kjøper var Arne Olssøen til en pris av 32 riksdaler og 38 shilling. Våre undersøkelser antyder at prisen utgjorde ca 100 kr selv om kronen først ble tatt i bruk ca 100 år senere. Olssøen og hans kone Anne Jensdatter hadde 6 barn og eldste sønn Fredrik overtok gården 34 år gammel i 1788 . Han solgte den videre 8 år senere og flyttet til Bragernes. Datter nr to Inger Marie som var ett år yngre ble gift og senere enke og gift igjen med Jersum Larssøn fra Eiker i 1781 og disse overtok senere bruket.

Lang levealder.

Iflg. Skogerboken hadde bruket senere flere eiere både fra Sande, Eiker, Toten og Drammen og det synes å gå igjen at de fleste som bodde der ble relativt gamle – både 80 og 90 år hvilket var uvanlig på den tid.

Kanskje det skyldes den velsignede ro du merker straks du kommer inn på tunet. Stedet har ikke noe museumspreget men du merker allikevel at her hviler en masse gammel historikk spritt opp med hyggelig velkomst av 10-15 kjelne katter/kattunger.

Nåværende eier Knut Lyche's mormor ble syk i 1914 og hennes 2-årige datter Rakel (Knut's mor) ble plassert på Fossrud hos Rakels 2 tanter Mathilde og Anna Fossrud født .h.h.v. 1871 og 1873. Bestemoren døde og Rakel ble boende hos sine to tanter.. Verken historien eller Knut kan fortelle noe om hvorvidt det vanket beilere og hjelpsomme sláttekarer på Fossrud. Noen vet å fortelle at «tantene» plasserte noen solide mannfolkstøvler på trappen for å markere eller skremme beilerne vekk. Både Mathilde og Anna forble ugifte til sin død.

Til Fossrud hører også en del skog. Det er ikke så mye å berette fra tiden før krigen men man kan anta at de to tantene hadde dagene fullt belagt med driften av gård, hus og barnepass.

Det var i gammel tid vanlig at bruk med skog måtte levere ved til den lokale skolen om vinteren og Knut kan huske fortalt at også Fossrud måtte yte sitt bidrag

Fra krigen og fremover

Rakel giftet seg senere med Rolf Lyche som jobbet i lokomotivstallen på Sundland Jernbaneverksted og de overtok gården under krigen like etter at Knut var født i 1941.

Fra den tid ble bruket drevet som et små-

bruk- og som vanlig var under krigen og årene senere hadde man en rekke husdyr, som hest, ku, gris og høner. Knuts far drev aktivt med kaldblodshester og alte opp mange gode travere. Et annet varemerke på 50-60-tallet var en stor flokk med gjess som viste stor myndighet i å overvåke bruket. Artikkelforfatter og flere med han har uforglemmelige minner med klyp i stumpen fra de mest aggressive av de tobente vaktene.

I en periode hadde man også gjess og sva-ner i vinterpensjon for Drammen Kommune.

I en senere periode var det også kennel på gården. Nå er det som nevnt et anselig antall katter/kattunger på gården og utfordringen er å skjerm dem fra mink og rev.

Bruket grenser til Stordammen og inntil oset-bekken. Både denne bekken og Stordammen er tuftet på Konnerduverkets virksomhet og Stordammen og vassdraget har jo senere også hatt betydning for småindustri, rekreasjon, idrettslig utfoldelse og mye annet. Fossrud eier fortsatt skog mellom de to gamle skibakkene store og lille Damåsen. som hadde Stordammen som avslutning på hoppene.(sletta) På Fossrud finnes fortsatt en gammel møllestein som antas å stamme fra Brekke Mølle som lå oppover langs oset-bekken.

Det og eie eiendom til større vann har jo alltid vært gjenstand for fordeler og bakdel-ler sett med eierens eller allmuens øyne. Selve Stordammen eies av Drammen kommune men det har også i moderne tid vært tvister mellom kommunen og eierne langs

vannet om ulike rettigheter.

Låven som står på gården ble bygget i 1915 og et gammelt fjøs ble revet på 80-90 tallet.

Knut Lyche er en notorisk samler av det meste og på Fossrud er de fleste bygninger stappet fulle av gamle gjenstander fra Fossrud og egen virksomhet , men også mye er samlet fra andre steder og alt ikke nødvendigvis med tilknytning til gårdsdrift.

Selv i disse moderne PC-tider er han en aktiv radioamatør etter gamlemetoden og har daglig kontakt med likesinnede over hele Norge og verden for øvrig. Hans samling av gamle radioer er vel mediaomtalt tidligere og med et ubeskrivelig stort antall av gamle radioer.

Bevaring eller

Den gamle hovedbygningen som virkelig er bevaringsverdig er ubebodd nå og funker som lager for det meste av Knut's samlermani. Som en av Konnerud's antatt tre eldste bygninger må vi i historielaget stille oss spørsmålet om hvilken skjebne denne bygningen vil få etter hvert som tiden går. Det hadde vært flott og kunne se den ferdig restaurert i sin gamle form men før en slik prosess kommer i gang, må det både faglige og andre vurderinger til.. Det vil koste både penger og enorm innsats og dessverre er det jo som regel slik at eierne verken økonomisk eller ressursmessig er i stand til å ta på seg slike oppgaver. Det er synd at samfunnet ikke ser seg råd til bedre å verne om slik historikk. (Historielagsnytt 2/2005)

Knut Lykke har unike dokumenter etter grevens auksjon – og saleget av sine eiendommer på Konnerud

Ole Høiland – mestertyv, utbryterkonge og Konnerud-beboer

AV GORO HALDEN

Historien om mestertyven Ole Høiland er omfattende og rik på hendelser. Han var fattiggutten som kom til verden i 1797 og som fra ungdommen av bokstavelig levde etter morens utsagn: Ta deg til rette når du finner anledning til det.

Hans liv i frihet endte på Konnerud. Et kort men dramatisk liv ble preget av mange tyverier og fengselsopphold. Han rømte fra fengslet på Akershus festning i Oslo en rekke ganger. Under sitt nest siste opphold planla han å rane Norges Bank i hovedstaden. En uværsnatt i 1835 da alle holdt seg innendørs gjennomførte han kuppet som gav 64100 spesidaler som resultat og det var mye penger den gang.(tilsvarer ca 15 mill kr i dag) Han levde i en jordkjeller hos en kamerat i Holmenkollåsen og flakket etter hvert hvileløst omkring og levde et hundeliv i skogen før han ble tatt. Da havnet han i kruttårnet på Akershus festning, Vakter passet på han natt og dag og han ble dømt til slave på livstid og stilt ut til offentlig skue. Folk fartet i store flokker til Akershus for å se mestertyven og utbryteren.

På rømmen til Konnerud

Natten til 17. september 1839 slo han til og kom seg ut gjennom en underjordisk gang han hadde jobbet jevnt og trutt med. Etter noe tids hvileløs vandring havnet han på Konnerud- i Baklia hos Ole og Barbro Teten.(Baklia ligger i området mellom Tolerud og Hallermoen Vest) De hadde blitt kjent i Oslo. I nær tre år var Ole Høiland Konnerudboer. Han fartet mye rundt og trivdes på skogen. Vertskapet på Teten nøt godt av hans gavmildhet, men også mange andre fikk god hjelp av mestertyven som var i besittelse av mye penger. Mange er historiene om hvor Ole Høiland gjemte sine penger. Det hevdes at han hadde en forkjærlighet for steingjerder og steinryyser. Det skal ikke være få Konnerud-væringier som har snudd og endevendt gjerder og røyser på Konnerud opp gjennom årene. Politiet jaktet

Ryktene om at Ole Høiland hadde gjemt pengene han ranet fra Norges Bank i steingjere på Konnerud. Et av stedene var her i Gamlebakken hvor Harald Wisting var på tur – uten å bli rik av det. Bildet er fra 1977, og er tatt av Reidar Halden.

ustanselig etter ham de tre årene han hadde tilhold hos Tetenfamilien i Baklia. Til slutt ble det lovet en belønning på 1200 kr til den som fakket ham. Barbro Teten, kona til Ole dro da til politiet i Drammen. Hun fortalte politiet at hun og sønnen Knut hadde planlagt det slik at Knut skulle avtale et møte med Ole Høiland på Brenna (??) i Baklia. Han skulle agere full og ta tak i Ole og skrike, så kunne politiet slå til. Alt gikk som planlagt og den 44-år gamle Ole Høiland ble arrestert og ført til fengslet i Rådstua i Drammen. Dette skjedde 31. august 1842. Da nyheten nådde folk samlet de seg i «tusenvi» på torget. To ganger ble han vist fram på Rådhustrappa for de skuelystne før han ble transportert til Oslo.

Avisene kunne dagen derpå fortelle at Ole Høiland ble solgt til politiet i Drammen av en av sine tilhengere der. Mannen var skredder og ville vinne belønningen som var satt opp.

Byens befolkning stormet imidlertid skredderens hus og var nær ved å «drepe» han. Belønningen ble aldri utbetalt. Skredderen Ole Teten fikk derimot tre års fengsel og sønnen Knut et halvt års fengsel for maskepi med Ole Høiland. Allmuen hadde stor sympati for mestertyven og tok sterk avstand fra Teten-karenes falskhet og forræderi.

Så kan vi atter tenke over om Ole Høiland snakket sant da han fortalte at han hadde gravd ned en stor skatt her på Konnerud. Ole Høiland var fryktet, beundret og foraktet på sin tid. Han var utbryterkongen og mestertyven som stjal fra de rike for å gi til de fattige. Han var en stor kvinnebedårer og levde et spennende og dramatisk liv.

Godt bevoktet som han var siste gangen kom han aldri ut av Akershus igjen og da en søknad om benådning ble avslått, tok han sitt eget liv i 1845. (Historielagsnytt 1/2001)

Skrev kirkehistorie

Konnerud har fått sokneprest. Det har bydelen aldri hatt før Finn Kr Marthinsen trådte inn i embetet fra nyttår i år. Dermed er det skrevet historie i Skoger prestegjeld.

TEKST:OLE KR MORTENSEN.
FOTO: REIDAR HALDEN

Jo, men Konnerud har jo hatt sin egen prest tidligere, vil noen hevde. Det er riktig nok. Vi har hatt hjelpeprest og kapellan opp gjennom historien - meg egen sokneprest har vi først fått nå.

Det hele skyldes en nyordning som er innført i Kirken. Etter hvert vil hvert sokn i et prestegjeld få sokneprest. I Drammen var det Skoger og Konnerud Menigheter som delte på sokneprest, mens det samme er tilfelle i Strømsø og Fjell.

Så ble det Skoger og Konnerud som var først ute i byen, og begge sogn fikk sin sokneprest.

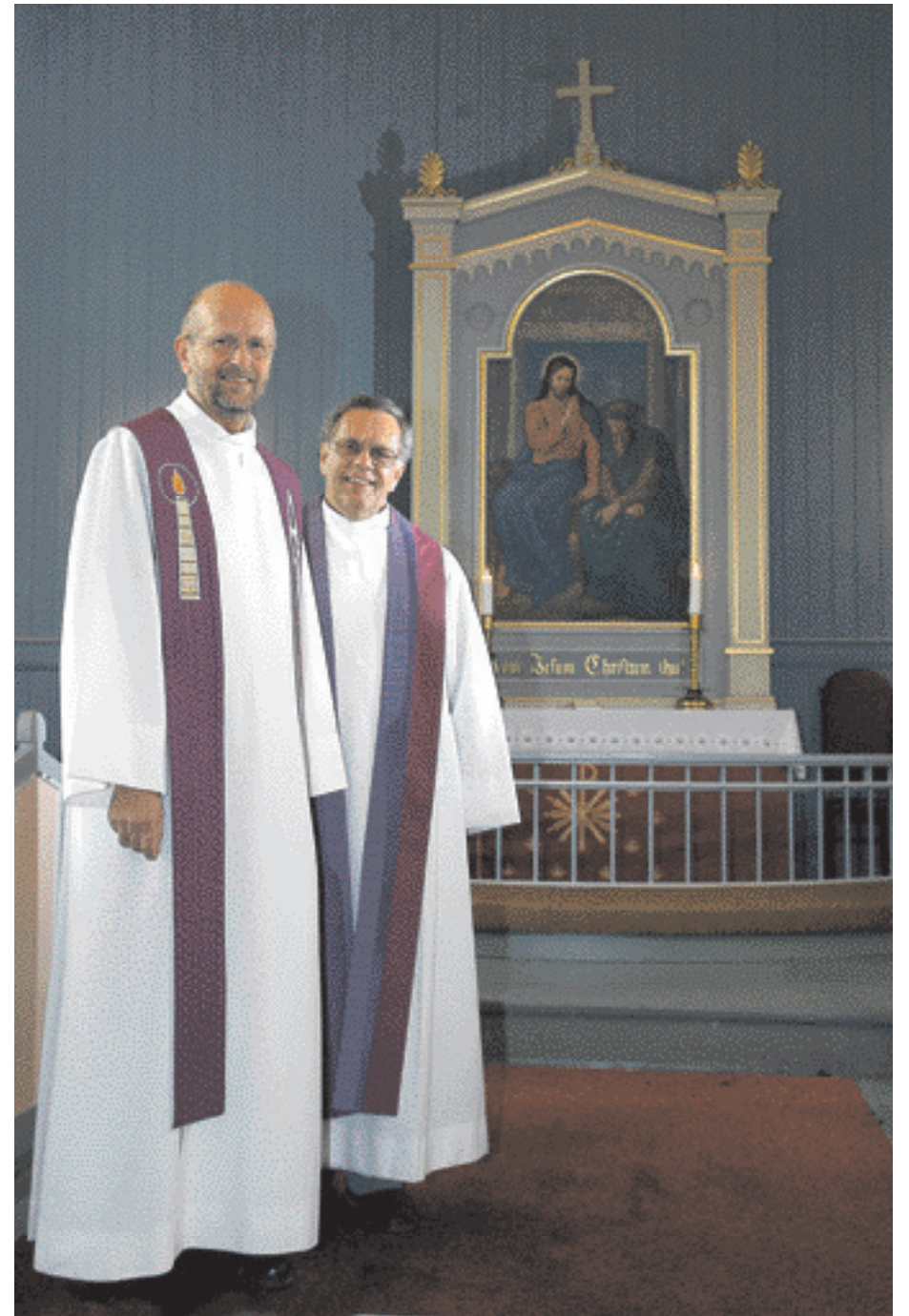
Historielagsnytt samlet de to sogneprestene til en liten prat i Konnerud gamle kirke som ble innviet i 1858.

Bjørn Vidar Lie som kom til Skoger som sokneprest i 2001 fikk velge hvilket sokn han ville «bestyre» – og valgte seg Skoger. Blant de som søkte soknepreststillingen i Konnerud Menighet var tidligere stortingsrepresentant generalsekretær i Blå Kors og sjømannsprest, Finn Kristian Marthinsen. Han ble tilsatt i det historiske embetet som Konneruds første sokneprest.

De to sokneprestene vil ha et utstrakt samarbeid når det gjelder de daglige gjøremål innenfor de to soknene i Skoger prestegjeld. Noen vanntette skott vil det ikke være, ei heller snakker man om å hevde eget revir rundt sine respektive prekestoler....Vi ante imidlertid litt uklarhet i forholdet rundt soknegrensa i området ved Skogbrynet og Rådyrtråkket. Kanskje vi får se på det konkluderte, sogneprest Lie da fotograf Halden trakk fram en tidligere «strid» om bydelsgrensa mellom Konnerud og Skoger.....

Begge sokneprestene har to kirker innenfor sine menigheter. Lie har byens eldste kirke- Skoger gamle – som ble vigd til St. Olav, og nevnes på 1320 tallet. Marthinsen har Drammens nyeste kirke -Konnerud nye. Den ble innviet som arbeidskirke i 1996.

Som før vil de to menighetene ha sine menighetsråd. - en ordning som ble innført i 1920. Menighetsrådet på Konnerud ledes i dag av Baste Mondal mens Øyvind Kasper-

De to sogneprestene fra vært sitt sokn i Skoger prestegjeld foran alteravla i Konnerud gamle kirke fra 1915 med Jesus og Nikodemus som motiv – Bjørn Vidar Lie (til høyre) og Finn Kristian Marthinsen.

sen leder menighetsrådet i Skoger.

Hvilke ideelle mål har så de to sogneprestene for sine respektive sokn?

Finn Kristian Marthinsen svarte slik på vår utfordring: - Jeg har som hovedmål å satse på barna og de unge i menigheten. Vi trenger å styrke dette arbeidet. Barn og unge trenger en ballast på veien videre i livet, og her må vi bidra. Men vi trenger hjelp av

flere frivillige i vår enighet.

Bjørn Vidar Lie uttrykker følgende visjon for Skoger menighet: - Jeg vil gjøre Skoger kirke til hva en sjømannskirke er for våre sjøfolk. Vi ser hvilket samlingspunkt våre kirker i utlandet er, hvilken åpenhet som preger kirken og aktiviteten. Får vi til dette i Skoger, har vi gjort noe viktig.

(Historielagsnytt 1/2006)

De første 25 år feiret

I femogtjue år har de gledet nærmiljøet med sine historiske spill. Dette lille jubileet ønsket teatergruppa i Historielaget – Det Dramatiske Selskab – å markere. Det skjedde en lørdagskveld i slutten av oktober, i historiske omgivelser – på Austad gård. Gården som var «rådhus» den siste perioden Skoger kommune eksisterte.

Antrekk i fin gammel årgang preget mange av de 30 gjestene som toget inn i den gamle herregården.

Presidenten i Det Dramatiske Selskab, Betty Sønstrød, dro det hele i gang med å presentere veteraner som hadde gått i brejsjen for etablering av teatergruppa, og frembrakte takkens ord og blomster etter hvert. Arild Sønstrød sørget på en spirituell måte for å binde kvelden sammen. Det var taler og sang – og hyllest til jubilaranten. Historielagets formann, Ole Kr Mortensen, trakk fram det positive engasjement teatergruppas medlemmer sto for. Han overrakte en sjekk

på 5000 kroner, og så med forventning fram til fortsettelsen.

Kveldens høydepunkt var nok utnevnelsen av to æresskuespillere. Nestor og en gløddende entusiast Finn Hansen sammen med husdikter og en av initiativtakerne til dannelsen av gruppa, Goro Halden fikk sine diplomer som bevis på ærestittelen.

En minnerik kveld som også bød på vandring i den herskapelige gården. (Historielagsnytt 2/2006)

Sentraler medlemmer i teatergruppa under jubileet. Fra venstre Karin Johansen, vært med omtrent fra starten, æresskuespillere Finn Hansen, Jan Sundby Ekeberg, også han superveteran, æresskuespillere og kjær husdikter Goro Halden, og presidenten i Det Dramatiske Selskab, Betty Sønstrød. (Foto: Ole Kr Mortensen.)

VÆRET

AV GORO HALDEN

Været i 2006 har ikke vært som det pleier å være

Men av det kan en kanskje mye lære.

Er det drivhuseffekten som påvirker været?

For mye drivhusgass slipper ut.

Nå må noe gjøres for å få ekstremværet slutt.

Hva slags vær får vi i årene som kommer?

I alle fall hadde vi en varm sommer.

Snøen kom i november og en lang vinter vi fikk

Snøen lavet ned før det nye året satte inn

og lå i tykke lag helt til 1 nyttårsdag.

Da kom det fint vær og sol og kuldegrader det ble.

På skiturer dro folk av sted.

Tredje januar var det også sol og klart vær og denne dagen bestemmer været for året som kommer

Skulle vi få fint vær med mye sol i sommer?

Trettende dag jul kom med tåke, sludd og sne.

Det spår at i tretten uker vil dette været vare ved

Og sneen lavet ned de neste dagene.

En dag kom det nesten en meter sne.

Senere kom det noen kalde dager, opptil minus femten det ble.

Pålsmesse (25 januar) fint vær det var på denne dag.

Det varsler gode årstider og en sommer som er varm og god.

Skal man følge gamle værmerker mon tro?

Kyndelsmess (2 februar) Da ble det mildvær som varsler godt år og tidlig vår.

Natt til syvende februar kom et snøfall så stort

Mye brøyting det ble for å få snøen bort.

Peterstol (22 februar) . Den første vårdag kom med vær av mange slag

og så kom fire dager med sne natt og dag og det ble kaos på veier og stier.

Så stort snøfall hadde vi ikke sett på lange tider.

Ja slik fortsatte vinteren med sne og atter sne

og noen få dager med oppholdsvær det ble.

Marimesse (25 mars) kom med sol og fint vær.

Det sies da at en varm august vi får

Og kanskje tørr sommer det kan bli

Men i mange dager snedde det etter denne tid.

Endelig kom godværet og det ble sommertid

Snøen tinte fort og våren kom da endelig.

En liten reprise vil jeg ta om vinterens vær.

Det snedde så mang en dag

Snøen la seg i mange tykke lag

Store snefall kom som besatt

Med en voldsom fart.

Det snedde både dag og natt

I fire døgn av gangen det lavet ned

På disse perioder kom det minst en meter

sne

Februar måned var den værste

for da kom det meste ned.

I mars måned kom det også mye sne

Frustrerte av været ble mange

snefallsdagene ble lange.

Vinteren 2006 vil mange minnes

som den verste vinter på mange år

men vinteren 1950 for mange i minnet står

Var den verre - det lurar jeg på?

Våren kom endelig og dagene ble lange

Med mildvære, regn og sol

og snøen smeltet bort.

Det gikk nokså fort.

Varmen kom ved St.hanstid og i dagene som

fulgte skinte solen som besatt.

Vi fikk også mang en tropenatt.

Både juli og august var varme og heite

Til glede for alle og enhver

Med badeliv og soling på holmer og skjær.

Hundredagene (23 juli - 23 august)

gikk inn med sol og varme.

Det sies da at i syv uker vil dette været vare.

Tenk det ble i varmeste laget med plussgrader over trediver og til.

Og slik fortsatte det utover høsten i samme stil.

Vakkert det blomstret i hagen og graset stod grønt.

Til og med jernnettene i slutten av august

Var varme og milde som aldri på denne tid.

Det spår at vi frostnetter går fri i lengre tid.

Hele september var varm og fin med

en del regn i blant.

Helt utrolig men sant.

Det bugnet av grønnsaker . frukt og bær,

Og snart har vi vinteren her.

Vinterdagen (14. oktober) i dag vi har den her

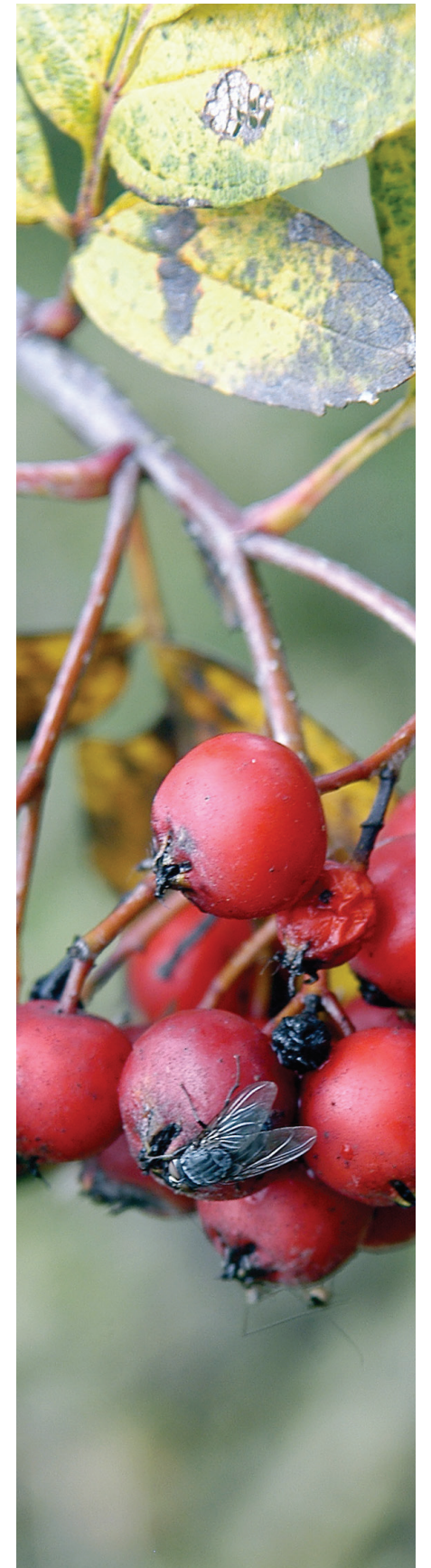
Og det er sol og strålende vær.

Takk for sommeren varm og god

Takk for året vi har fått med sol og regn

og en masse sne.

Takk da Konnerud, for dette trivelige sted.

Mye rognbær gir snøvinter hevder noen, mens man vestpå hevder det motsatte. Fotograf Reidar Halden har tatt dette i år - en høst med mye rogn. Så får vi se hvordan snømengden blir.

Kulturdag og restaurert sag

Første fase av bevaringsplanen er gjennomført i sommer: Skjeldrumsaga i Skoger er nå rustet opp og sikret slik at de videre planene kan realiseres. Historielaget har som kjent tatt på seg jobben med å sikre saga som et historisk bidrag inn i framtiden. Dette markerte vi ved å vise fram jobben vi har gjort under kulturdagen på Skjeldrum i september.

Jens Bjørge er en solid håndverker med sans for detaljer. Her er han i sving med å bytte ut råtne bjelker i fundamentet. (Foto: Reidar Halden)

AV OLE KR MORTENSEN

Under åpningen av kulturdagen som samlet rundt 200 mennesker minnet nestformann i Skoger og Konnerud Historielag, Toril Naper-Hauge, om at Skjeldrumsaga er et kulturminne som Historielaget har tatt på seg ansvaret for å bevare sammen med eieren Linda Skjeldrum. Saga har ei historie som strekker seg 100 år bakover i tid.

Bygningsmessig er saga sikret gjennom legging av nytt tak, skifte av råtne bønnstokker og kledning, og vi har startet beisingen med tjære. Men vi har mye jobb å gjøre. Historielagets mål er at saga skal etableres som et kulturelt informasjonssenter som skal fortelle oss hva skog- og samdriften har betydd for Skogerbygda opp gjennom historien. Vi håper å få med oss flere støttespillere

Harald Springover (87) og Jørgen Skjeldrum (82) er veteraner som begge har jobbet på saga. Under kulturdagen i høst formidlet de sine opplevelser, og det samme gjør de på en videofilm som er under produksjon om Skjeldrumsaga. (Foto: Reidar Halden)

Erling Pedersen er i full gang med å lage videofilmen om saga- og restaureringen. (Foto: Reidar Halden)

i dette arbeidet framover, sa nestlederen. De to veteranene Harald Springover og Jørgen Skjeldrum fortalte om livet på saga, og det var laget en fotoutstilling fra sagdriften. Mange hender og viktige støttespillere med Sparebanken Øst i spissen har bidratt til at det er mulig å satse på en så omfattende bevaringsprosjekt. Historielaget har i samarbeid med Erling Pedersen gått i gang med å lage en videofilm om saga- livet der og selve restaureringen. Den blir et viktig bidrag i et framtidig informasjonssenter, som blant annet kan tenkes brukt i undervisningsøyemed.

Kulturdagen

Selve kulturdagen kom i stand etter initiativ fra Historielaget som hadde fått med seg Sanitetsforeningen, Hauk 4H, Bygdekvinnelaget, Vestre Skoger Velforening, Bonde- laget, og Skogeierlaget. En arrangementskomitee ledet av Gry Strøm –Andersen sørget for at det ble en opplevelsesrik dag – men aktiviteter for store og

Kulturdagen på Skjeldrum samlet nær 200 mennesker. Her er salgsdisken til Skoger Bygdekvinnelag, hvor det bl.a. var lefser, kaffe og saft å få kjøpt av Vigdis Skaug fra bygdekvinnelaget.

små. Kanskje spesielt de yngste som syntes det var spennende med snekring og spikking – blant annet. Dette var et prosjekt som nå skal evalueres i de

Rundt 400 dugnadstimer er så langt lagt ned for å sikre Skjeldrumsaga for etter slekten. Blandt annet er det tidligere taket skiftet ut. Linda Skjeldrum - eier av saga og gården - gjorde sin del av dugnaden. (Foto: Reidar Halden)

foreningene som var med for å finne ut om kulturdagen er noe å satse på i framtiden. Tilbakemeldingene så langt tyder på at kulturdagen på Skjeldrum blir et fast høstlig innslag.

Historien om et landhandleri på Konnerud

Artikkelforfatteren Kristian Langerød (t.h) på trappa til foreldrenes butikk – Konnerud Landhaleri.(Begge fotos utlånt fra familien)

Konnerud Landhandleri er et kjærnt minne for konnerudvæ-
ringer med røtter tilbake til
perioden 1920- 1960-tallet.
Historielagsnytt har fått
Kristian Langerød, sønn av
kjøpmannen som drev i 16 år
fra 1936, til å fortelle histo-
rien om Konnerud Land som
vi populært kalte butikken.

Konnerud Landhandleri ble bygget i ca 1920 av Nils Skjelsbekk- sønn av Hans Skjelsbekk. Beliggenheten er i krysset Postsvingen/Gleaveien. Nils var dermed den første kjøpmann som drev landhandleriet. Deretter fulgte Marcus Hjalmar Jacobsen – en av de 8 Kollerudbrødrene - fra midten av 1920 tal-

let til 1933. Marcus' datter Rigmor Holthe trådte altså sine barnesko her. Fra 1933 til 1936 var det Gulbrandsen som opprinnelig var fra Hallingdal, som eide forretningen

Min far Karl Langerød kjøpte eiendommen i 1936 av Gulbrandsen og drev den fram til 1952. Han overdro da butikken til Olav Nilsen som senere igjen solgte denne til Strand. I dag står bygningene der, men nå er den innredet til leiligheter.

En annen av Kollerudbrødrene Einar Jacobsen var ansatte i forretningsdriften. Han var i et helt liv ekspeditør i landhandleriet og var i seg selv en institusjon i driften.

Selve Konnerud Landhandleri var et rimelig stort bygg i tre etasjer med uthusbygg, lagerrom, garasje og selvsagt utedo. I første etasje var det foruten butikken, to lagerrom, en stor gang og bakeri. Bakeriet ble først utleid til og drevet av baker Henry Hansen. Her var også to Kollerudbrødre –

Lorentz og Hans Kollerud – engasjert i driften. Bakeriet lå deretter nede i noen år, men i fars tid ble det igjen drift der av Arne Svenssen. I annen etasje var familiens leilighet, en stor gang samt en familieleilighet som ble leid bort.

I 3. etasje var det stort loft pluss en hybel – som ble kalt pikeværelset. Kjelleren var fullt utbygd og rommet store lagerarealer blant annet for poteter. Det lå også en ubrukelig brønn der nede. Kjelleren hadde ikke mindre enn tre nedganger.

Foran butikklokalene var det anlagt en Esso bensinpumpe med en tank på 3000 liter. Ved siden av denne var det et overbygget vannreservoar på ganske mange kvadratmeter. I denne var det innlagt elektrisk pumpeaggregat som ga huset den vannforsyning som huset den gang trengte. Senere ble vannet hentet fra en brønn på Skjelsbekks eiendom – på den andre siden av veien.

Min far var gardbrukersønn fra Sem i Vestfold. Som eldste sønn hadde han odell på gården. Han var imidlertid mer interessert i handelsdrift og overlot odelen til en yngre bror. Sammen med min mor Astrid, leide han to forretningslokaler – et i Tønsberg og et i Sem – og drev begge kolonialforretningene samtidig.

Da Konnerud Landhandleri i 1936 ble utlagt til salg, ble fristelsen til å eie egne lokaler og drive egen forretning så stor at kjøpet fant sted. Han flyttet da inn i juni måned med kone og 2 barn – min søster Lise og meg selv. Da mor var «heltidsansatt» i forretningene hadde vi egen hushjelp Astrid Lilleås som fulgte med oss fra Sem og var hos helt til forretningen ble solgt.

Det var på denne tiden ca 1000 innbyggere på Konnerud og tre landhandlerier. Skilstad, Gramsborg og Konnerud Landhandleri.

Far hadde likevel tro på en lønnsom drift og ønsket å opparbeide butikken. Dette viste seg også å slå til. Mor og far var begge engasjert i driften. I tillegg var Einar Jacobsen fast ansatt i alle år. I tillegg var det forskjellige ansatte i kortere eller lengre tid. Butikken ga derved beskjeftigelse til 4-5 personer – i perioder flere. Det var mange som over en kortere eller lengre periode hadde sitt utkomme av bedriften. Nevnes kan for eksempel Astrid Berntsen som fra 1950 til 1957 var ansatt som ekspeditrise. Hun bodde helt ute i Andorsrudkroken og måtte daglig ta seg frem derfra til Konnerud sentrum. Ingen liten strekning for en 16-åring. Men, slik var forholdene den gang. Hennes mann i dag – Egil Kristensen – var i flere år visergutt hos Arne Svenssen, som drev bakeri i en fløy i bakgården.

Da jeg rykket opp og ble ekspeditør, ble Bjarne Henriksen ansatt som visergutt etter meg.

Det var i det hele mange kjente i dag som har arbeidet i butikken. Blant annet var tre blad brødre Mortensen, henholdsvis Thorbjørn, Reidar og Gunnar ansatt etter hverandre. Olaf Gulbrandsen, som den gang bodde på Skjeldrum, var engasjert med hest og doning for tyngre transport.

Når en så vidt liten geskjeft kunne gi arbeid til så mange, skyltes det at det nok var helt andre forhold den gang enn det er i våre dagers selvbetjente butikker. Når jeg tenker tilbake er det helt utrolig hvor tungvint alt var.

Alt innkjøp foregikk i store kvanta. Og alt var en herlig blanding. Sirup og parafin kom i store fat, lut og salmiakk i store glassbeholder, poteter i 50 kg. sekker, mel i enkelte tilfelle helt opp i 100 kg. sekker, skjellsand, ost, smør kjøtt osv.

Ved ekspedering måtte alt veies eller måles opp i mindre kvanta. Da de fleste handlet på «bok», måtte alt føres inn i denne med mål eller vekt og pris. Alt måtte deretter summeres med hoderegning. Ved telefonbestillinger måtte alt noteres ned, pakkes ferdig og bringes til dørs. Dette gjaldt blant annet koks og kullsekker som måtte frem uansett vær og føreforhold.

Selve ekspederingen var et kapittel for seg selv. Det hendte ofte kundene kom uten huskelapp og neppe visste hva de skulle ha. Som en dyktig ekspeditør måtte du derved spørre og foreslå innkjøp som de ikke hadde tenkt på. Når mange i tillegg var svært pragtlade og betraktet innkjøpet som en sosial happening, var det ikke merkelig at hver kunde kunne bli meget tidkrevende.

I 1938 kjøpte far seg en splitter ny Chevrolet varebil. Jeg husker den dag i dag at Frithjof Skjelsbekk takket han for at han hadde brakt et slikt klenodium til Konnerud. Det var altså ikke mange biler på Konnerud i den tiden

I 1936 var jeg drøyt seks år gammel – altså passe alder til å begynne i 1. klasse på Konnerud-skolen. Den gang var det skolegang bare annenhver dag – noe som ga mye fritid.

Jeg begynte derfor tidlig som visergutt. Med en ukelønn på kr. 10.- tok det meg nøyaktig 30 uker på å samle penger til min første sykkel som kostet kr. 300,-. Når det gjaldt bilen, slapp jeg tidlig til som sjåfør. Allerede som 14 åring hadde jeg fast oppdrag med å kjøre ut varer. Kontroll var helt fraværende den gangen. Og sjansen til å «treffe» andre biler var heller liten.

Butikken hadde på den tiden som nevnt,

Ekteparet Astrid og Karl Langerød som drev Konnerud Land i 16 år

egen bensinpumpe med 3000 liters tank. Under krigen var som kjent bensin strengt rasjonert. De fleste bilene kjørte på «knott». Far fikk imidlertid dispensasjon til å kjøre på bensin da det ble betraktet som samfunns viktig at vareforsyning ble brakt til Konnerud.

Når 3000 liters tanken skulle etterfylles, ble dette gjort mot de bensinmerkene som var innkrevd. Antall liter som ble etterfylt ble stadig mindre og mindre. Far hadde nok spist en del av lasset. Hadde krigen vart lengre, ville det nok ha blitt en temmelig tørrlagt bensinpumpe.

Under krigen ble det selvfølgelig mange spesielle episoder. Jeg husker spesielt at far hadde lært seg to tyske glosser. Når det kom tyske soldater på besøk for å handle, svarte han alltid: Habe nicht. En annen historie var når «Gutta på skauen» gjorde innbrudd og forsynte seg med varer, var det nok med en viss tillatelse fra innehaveren.

Det er imidlertid historier som det vil føre for langt å komme inn på her.

-Artig å få mer kunnskap om forhistorien i bydelen

Familien Lio på Røyseplassen koser seg med Historielagets litterære tilbud. Fra venstre mor Gry Marie, barna Fredrik og Benedikte – og far sjøl Jan Tore. (Foto: Reidar Halden)

Gry Marie Lio stammer fra Konnerud-familie og har vokst opp på stedet. I likhet med henne trives hele familien på Konnerud og er blitt skikkelige Konnerud-patrioter.

De synes det er flott at det lokale historielaget bruker tid og ressurser på å ivareta historikken på stedet. Som medlemmer av Skoger og Konnerud Historielag får de med-

lemsbladet gratis og de gleder seg hver gang de mottar et nytt eksemplar. Stedet er jo full av historikk og det er artig både for voksne og barn å få litt mer kunnskap om forhistorien. I en tid hvor allting skjer så raskt og forandringene er så mange er det nettopp viktig at man setter seg ned og reflekterer over forhistorien i sitt nærmiljø.

Da vi spurte om historielagets største utfordring fremover mente de at det ville være en stor oppgave å sørge for at flest mulig av innflytterne til stedet får del i den kunnskapen vi har i historielaget både når det gjelder Konnerudverkets (gruvedriften) virksomhet og det generelle livet på stedet i «gamle dager».